

**PK-YRITYSBAROMETRI
KEVÄT 2023**

Sisällys

ESIPUHE	3
TIIVISTELMÄ	4
1. AINEISTO	6
2. PK-YRITYKSET KANSANTALOUDESSA	9
3. SUHDANTEET	10
3.1 Yleiset suhdannenäkymät	10
3.2 Liikevaihto	12
3.3 Kannattavuus	13
3.4 Vakavaraisuus	14
3.5 Investoinnit	15
3.6 Innovaatiot sekä tuotannon ja tuotteiden kehitys	16
3.7 Henkilöstön määrä	17
3.8 Vienti ja liiketoiminta ulkomailla	18
3.9 Tuonti	19
3.10 Tuotantokustannukset	20
3.11 Hintaodotukset	21
4. PK-YRITYSTEN KEHITTYMINEN JA KANSAINVÄLISTYMINEN	22
4.1 Kasvu	22
4.2 Uusiutuminen	24
4.3 Kansainvälistyminen	25
5. TOIMINTAYMPÄRISTÖ	27
5.1 Pk-yritysten rahoitus	27
5.2 Maksuvaikeudet	32
5.3 Työllistäminen ja osaavan työvoiman turvaaminen	33
5.4 Suhdannelanteeseen sopeutuminen	35
5.5 Sähkön hinnan nousun vaikutukset	37
5.6 Omistajanvaihdokset	40
6. YHTEENVETO ALUEELLISISTA TULOKSISTA	42
PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO	44

PK-YRITYSBAROMETRI

Kustantaja:
Suomen Yrittäjät ry
PL 999, 00101 Helsinki
puhelin 09 229 221

TÄMÄN RAPORTIN OVAT LAATINEET SUOMEN YRITTÄJIEN:

- ekonomisti **Petri Malinen**
- ekonomisti **Roope Ohlsbom**
- liikennepoliittinen asiantuntija **Emma-Stina Vehmanen**

Julkaisun ulkoasu ja taitto:
graafinen suunnittelija Lea Hult, Aste Helsinki Oy

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera ja työ- ja elinkeinoministeriö tekevät kaksi kertaa vuodessa Pk-yritysbarometrin, joka kuvaa pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä. Kevään 2023 Pk-yritysbarometri perustuu 4 650 pk-yrityksen vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia ja kehitystä, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittymistä sekä investointeja ja rahoitustilannetta. Lisäksi ajankohtaisena aiheena tarkastellaan sähkön hinnan nousun vaikutuksia.

Barometri julkaistaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raportteina. Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoitain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Helsingissä 16.2.2023

Mikael Pentikäinen
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

Pauli Heikkilä
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ilona Lundström
osastopäällikkö
työ- ja elinkeinoministeriö

Tiivistelmä

Vielä alkuvuonna 2022 pk-yritysten näkymät olivat parantuneet selkeästi poikkeuksellisen pandemia-ajan jälkeen ja suhdanneodotukset olivat nousemassa voimakkaasti. Tilanne muuttui, kun Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen alettua hintojen nousu, ulkomaankaupan väheneminen, energiakriisi ja yleisesti lisääntynyt epävarmuus heikensivät investointien ja yksityisen kulutuksen näkymiä. Poikkeuksellinen tilanne heijastuu edelleen suoraan pienten ja keskisuurten yritysten näkymiin lähiajan suhdannekehityksestä. Odotukset ovat laskeneet voimakkaasti.

Odotusten laskua selittävät osaltaan Venäjän hyökkäyssota, sen aiheuttama energiakriisi sekä kiihtynyt kustannusten nousu. Tämän odotetaan näkyvän negatiivisesti kaikilla keskeisillä markkina-alueillamme myös vuonna 2023. Talouden suunta riippuu paljon esimerkiksi sodan, korkotason ja kustannusten kehityksestä.

Suhdannenäkymien saldoluku laski syksyn jo valmiiksi negatiivisesta lukemasta 13 yksiköllä arvoon -18. Viime kevään pk-yritysbarometriin verrattuna laskua on 29 yksikköä. Pk-yrityksistä 16 prosenttia arvioi suhdanteiden paranevan seuraavien 12 kuukauden aikana ja 34 prosenttia arvioi niiden heikenevän.

Odotukset liikevaihdon kasvusta matalalla ja epävarmuus vähentää investointeja

Kokonaisuudessaan pk-yritysten arviot liikevaihdon kehityksestä vaikuttavat olevan useimpia talousnusteita negatiivisempia. Saldoluku romahti syksyn barometrissa neljätöistä yksikköä ja saa arvon yksi.

Kannattavuusodotukset ovat liikevaihto-odotusten tapaan heikentyneet voimakkaasti. Odotukset kannattavuudesta ovat alempana kuin kertaakaan viimeiseen 30 vuoteen. Epävarmuus tulevasta on niin suurta, että saldoluku laski syksyn valmiiksi alhaiselta tasolta viisi yksikköä. Saldoluku saa voimakkaasti negatiivisen arvon -19.

Hieman aiempaa harvempi pk-yritys odottaa vakavaraisuutensa paranevan. Vakavaraisuuden saldoluku laski edellisestä barometrissa kuusi yksikköä arvoon miinus neljä. Odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat huonommat kuin vuosi sitten, jolloin saldoluku oli 14.

Pk-yritykset vähentävät investointejaan merkittävästi lähiaikoina. Kaikilla päätoimialoilla on enemmän investointejaan vähentäviä yrityksiä kuin niitä,

joissa investoinnit lisääntyvät. Investointien arvon muutosodotusten saldoluku päättyi lukemaan -21. Saldoluvun arvo laski syksystä yhdeksän yksikköä. Investointiodotusten heikko kehitys on todennäköisesti yhteydessä poikkeuksellisen suureen epävarmuuteen sodan jatkumisesta, talouskasvun nopeudesta ja toimintaympäristön muutoksista.

Pk-yritykset varovaisina henkilöstön määrän lisäämisen suhteen

Sodan huomattavat negatiiviset vaikutukset ja hyvin epävarmat tulevaisuuden näkymät ovat lievästi heikentäneet odotuksia henkilöstön määrän kehityksestä. Vain 14 prosenttia pk-yrityksistä aikoo lisätä henkilökunnan määrää seuraavan vuoden aikana. Sen sijaan yli kymmenes yrityksistä odottaa henkilöstönsä määrän vähentyvän.

Odotusten saldoluku saa arvon yksi, joka on kuusi yksikköä syksyä alhaisempi. Edelleenkin suuri enemmistö, eli 73 prosenttia pk-yrityksistä, aikoo säilyttää nykyisen henkilöstömääränsä.

Kasvua uusiutumisesta ja kansainvälistymisestä

Yrityksille uudistuminen on tärkeää kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi. Kriisien seurauksena taloudessa tapahtuu ennalta-arvaamattomia muutoksia, jotka vaativat uutta teknologiaa ja uutta tapaa toimia. Murrosvaiheessa syntyy usein uusia voittajia. Teknologisen kehityksen ja digitalisaation murrosvaiheeseen mukaan pääsy mahdollistaa pk-yrityksille menestymisen mahdollisuudet myös tulevaisuudessa. Noin viidennes yrityksistä onkin ottanut käyttöön uutta teknologiaa ja yli puolet on kouluttanut henkilöstöään. Lisäksi miltei kolmannes yrityksistä on tuonut markkinoille uusia tuotteita tai palveluita.

Kansainvälisyys on usealle pk-yritykselle keino kasvaa ja vahvistaa osaamistaan. Monella toimialalla Suomen kotimarkkinat ovat suhteellisen rajalliset, joten kasvua on haettava ulkomailta. Pk-yritykset vievät tuotteitaan tai palveluitaan yleisesti ennakkomaksua vastaan. Näin tekee 51 prosenttia yrityksistä. Pandemia-aikana näin toimivien yritysten määrä kasvoi hiukan normaalioloihin verrattuna heijastaen lievää varovaisuuden lisääntymistä. Syksyyn 2022 verrattuna ennakkomaksun yleisyys on laskenut neljällä prosenttiyksiköllä.

Kustannusten odotetaan jatkavan nousuaan

Tuotantokustannusten nousuodotukset pysyvät korkealla. Lisäksi yritysten omien tuotteiden ja palveluiden hinnoitteluväri on laskenut viime syksystä. Tuotantokustannusten odotetaan nousevan jopa yli puolitoista kertaa nopeammin kuin lopputuotehintojen. Hieman yllättäen tilannetta helpottaa se, että palkkojen osalta nousuodotukset ovat suhteellisen maltillisia siitäkin huolimatta, että moni ala potee työvoimapulaa.

Haastavaksi nykytilanteen tekee se, että tuotantokustannusten arvioidaan olevan samaa tasoa ja kasvavan yhtä nopeasti tai jopa nopeammin kuin vahvan talouskehityksen oloissa. Nyt nopeaan kustannusten nousuun joudutaan sopeutumaan hyvin epävarmoissa olosuhteissa.

Epävarmuus vähentää ulkoisen rahoituksen käyttöä

Pankkitoiminnan sääntely ja pandemian seurauksena tapahtunut yritysten heikentynyt luottokelpoisuus näkyvät pk-yritysten ulkoisen rahoituksen käytössä. Suhteessa syksyn barometriin ulkoisen rahoituksen käyttö on vähentynyt lievästi. Barometrin tulosten perusteella rahoituksen yleinen saatavuus näyttäisi säilyneen suunnilleen samalla tasolla kuin syksyllä. Rahoituksen hakuaikomukset ovat pysyneet lähes edellisen barometrin tasolla, vaikka sodan jatkuminen ja epävarmuus aiheuttavat investointiaktiiviteetin väimeutta.

Yritysrahoituksen rakenne muuttuu hyvin hitaasti. Pankkikeskeisyys on pk-yritysten rahoituksessa yleistä, ja sen osuus on kääntynyt tässä barometrissa lievään kasvuun aiemmasta. Finnveran rooli pankkilainojen vaihtoehdona ja täydentäjänä on säilynyt lähes ennallaan: lähes viidennes rahoituksen haku suunnittelevista kertoo kääntyvänsä Finnveran puoleen. Lisäksi pankkirahoitusta hakeneista 28 prosenttia kertoi, että rahoituksen saatavuus edellytti Finnveran takausta.

Ennakoitua haastavammasta vuodesta huolimatta pk-yritysten maksuvaikeuksien määrä ei kasvanut loppuvuoden aikana. Tässä barometrissa 15 prosenttia yrityksistä raportoi vaikeuksista hoitaa maksujaan viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana.

Suhdannelanne vaatii sopeutustoimia, samaa aikaan sopivasta työvoimasta on pulaa

Nopeasti muuttuva ja vaikea toimintaympäristö heijastuu yritysten sopeuttamistarpeeseen. Nyt hie-

man yli viidennes yrityksistä suunnittelee sopeuttamistoimia. Tarve sopeuttaa toimintaa on noussut vuoden takaisesta noin neljä prosenttiyksikköä. Sopeuttamistarve on kasvanut eniten vähintään 50 henkilöä työllistävillä yrityksillä.

Työvoiman saatavuus on noussut yhdeksi keskeisimmistä syistä siihen, miksi yritykset eivät palkkaa lisätyövoimaa. Rakentamisessa ja teollisuudessa työvoiman saatavuus koetaan toimialoitain katsottuna haasteellisimmaksi.

Sähkön hinnalla ollut kielteinen vaikutus joka kolmannessa pk-yrityksessä

Sähkön hinnan nousu on vaikuttanut kielteisesti liiketoimintaan tai tuotantoon noin joka kolmannessa pk-yrityksessä. Vain 40 prosenttia yrityksistä on pystynyt siirtämään vähintään osan sähkön hinnan noususta lopputuotteiden hintoihin ja hieman alle kymmenen prosenttia yrityksistä on joutunut sopeuttamaan henkilöstöään. Hintojen nousu näkyy selvästi myös investoinneissa: joka viides pk-yritys on vähentänyt investointejaan tai investointi-aikeitaan sähkön hinnan takia.

75 prosentilla yrityksistä sähkön hinnan nousun kielteiset vaikutukset ovat kohdistuneet kannattavuuteen ja 38 prosentilla markkinoiden kysyntätilanteeseen. Kannattavuus on heikentynyt erityisesti teollisuudessa.

Noin 40 prosentilla kaikista pk-yrityksistä on käytössä sähkön hinnan nousuun liittyviä aktiivisia sähkön säästämistoimenpiteitä. Selvästi yleisimmät sähkön säästämistoimenpiteet ovat huonelämpötilojen säätäminen ja valaistuksen vähentäminen. Kolmannes pk-yrityksistä on myös säätänyt ilmanvaihtoaan ja lähes joka neljäs pk-yritys on ottanut käyttöön uuden energialähteen. Noin kymmenen prosenttia yrityksistä on joutunut turvautumaan tuotannon rajoittamiseen ja ajoittamiseen. Suurin osa tuotantoon vaikuttaneista säästötoimenpiteistä on tehty teollisuudessa.

Omistajanvaihdokset luovat jatkuvuutta

Liiketoiminnan siirtäminen yrityskaupalla, sukupolvenvaihdoksella tai yrityksen muulla omistajanvaihdoksella luo yritystoiminnalle mahdollisuuden jatkaa. Kahden seuraavan vuoden aikana omistajanvaihdos on suunnitelmien mukaan edessä 14 prosentilla yrityksistä. Osuus ei ole juuri muuttunut vuoden takaisesta.

Pk-yrityksistä yhdeksän prosenttia on kiinnostunut ostamaan yrityksen tai liiketoiminnan seuraavan kahden vuoden aikana. Ostohalukkaista yrityksistä ulkopuolista rahoitusta tarvitsee 80 prosenttia.

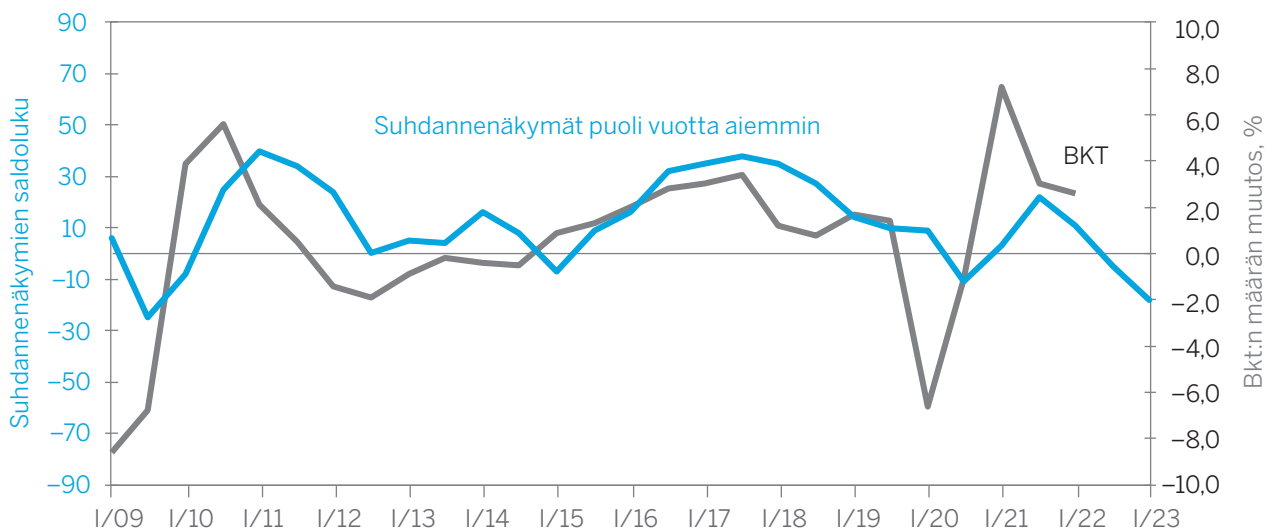
1. Aineisto

Pk-yritysbarometri mittaa pienten ja keski suurten yritysten näkemyksiä niiden toimintaan vaikuttavien taloudellisten tekijöiden muutoksista kahdesti vuodessa. Suhdannekysymysten lisäksi barometri luotaa yritysten toimintaympäristöön liittyviä rakenteellisia tekijöitä, kuten pk-yritysten kasvustrategiaa, rahoitusta ja uusiutumista.

Taloustutkimus Oy toteutti kevään 2023

Pk-yritysbarometrin internet- ja puhelinkyselynä joulukuussa 2022 ja tammikuussa 2023. Kyselyyn vastasi 4 650 suomalaisen pk-yrityksen edustajaa. Otanta on poimittu kiintiöidyllä satunnaisotannalla Bisnoden Selector B2B -palvelusta ja Suomen Yrittäjien jäsenrekisteristä. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala (TOL 2008), kokoluokka ja sijainti. Tulosten laskentaan aineistoa on oikaistu. Näin

Kuva 1: Pk-yritysbarometrin suhdannenäkymät ja BKT:n määrän muutos

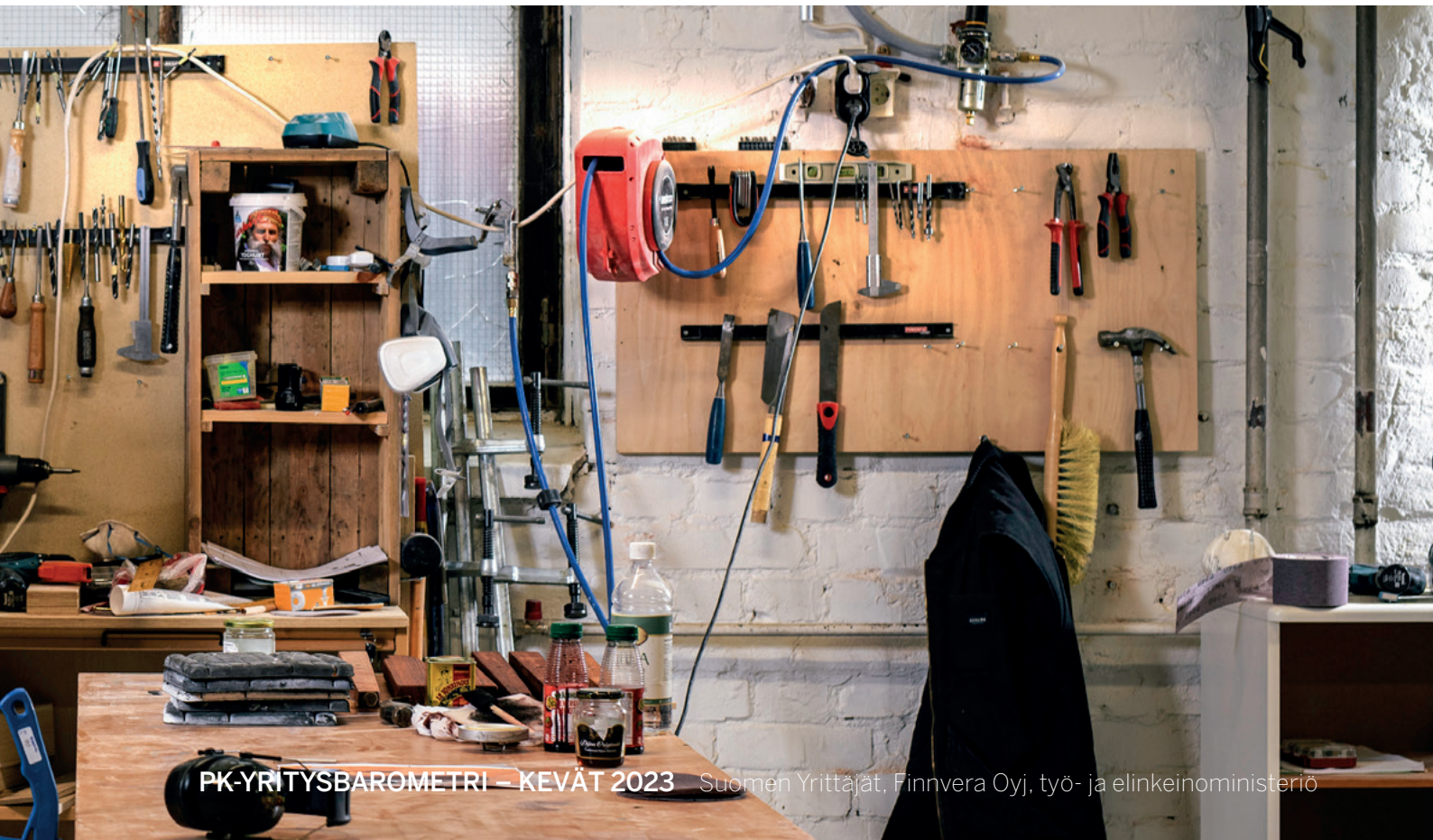
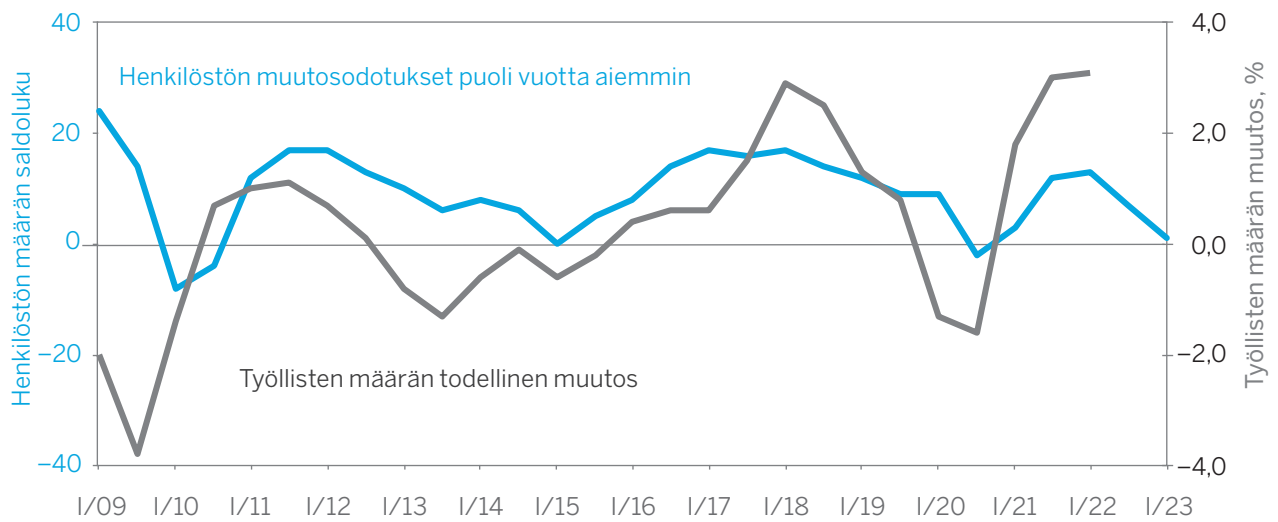
aineisto pyrkii vastaamaan mahdollisimman hyvin Suomen pienten ja keskisuurten yritysten todellista rakennetta.

Laajalla pk-yritysten odotuksia kuvaavalla aineistolla pyritään ennakoimaan talouden suhdannekäänteitä sekä kiinnittämään huomiota niihin talouspolitiikan toimiin, joilla yritysten toimintaedellytyksiin

voidaan vaikuttaa.

Barometrin kotimarkkinayrityksiin painottavassa otoksessa pk-yritysten suhdannevaihtelut ovat yleensä seuranneet suurten vientiteollisuusyritysten suhdannerytmiä viiveellä, mutta tällä kertaa tilanne on päinvastainen. Kustannusten nousu ja yleinen epävarmuus näkyvät selvästi pk-yritysten kotimarkkinoihin painottuvassa otoksessa.

Kuva 2: Pk-yritysbaremetrin odotukset henkilöstömäärästä ja työllisten määrän muutos

Taulukko 1: Aineiston rakenne

		n=	%
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus	375	8
	Rakentaminen	730	16
	Kauppa	786	17
	Palvelut	2 759	59
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	2 743	59
	5 - 9 henkilöä	977	21
	10 - 19 henkilöä	465	10
	20 - 49 henkilöä	327	7
	50+ henkilöä	138	3
LIIKEVAIHTO	alle 0,2 miljoonaa euroa	1 760	38
	0,2–0,49 miljoonaa euroa	880	19
	0,5–0,99 miljoonaa euroa	695	15
	1,0–1,49 miljoonaa euroa	324	7
	1,5–1,99 miljoonaa euroa	185	4
	2,0–4,99 miljoonaa euroa	417	9
	5 miljoonaa euroa tai yli	370	8
ALUE (MAAKUNTA)	Etelä-Karjala	97	2
	Etelä-Pohjanmaa	218	5
	Etelä-Savo	127	3
	Helsinki	747	16
	Kainuu	51	1
	Häme	141	3
	Keski-Pohjanmaa	130	3
	Keski-Suomi	207	4
	Kymenlaakso	132	3
	Lappi	151	3
	Pirkanmaan	425	9
	Rannikko-Pohjanmaa	69	1
	Pohjois-Pohjanmaa	228	5
	Pohjois-Karjala	111	2
	Pohjois-Savo	174	4
	Päijät-Häme	160	3
	Pääkaupunkiseutu	373	8
	Satakunta	195	4
	Uusimaa	467	10
	Varsinais-Suomi	447	10
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	Ennen 1990	961	21
	1990–1999	876	19
	2000–2009	1 023	22
	2010–	1 779	38
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	295	7
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	1 389	33
	Pyrkii säilyttämään asemansa	1 576	31
	Ei kasvutavoitteita	1 202	25
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	181	4
YHTEENSÄ		4 650	100

2. Pk-yritykset kansantaloudessa

Tilastokeskuksen Yritysten rakenne- ja tilinpäätös-tilaston mukaan Suomessa oli vuonna 2021 noin 300 000 yritystä ilman maa-, metsä- ja kalatalouden toimialoja. Yrityksiä oli noin 5 000 enemmän kuin vuotta aiemmin, mutta vuosien 2020 ja 2021 luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia tilastomuutoksen vuoksi.

Alle kymmenen henkilöä työllistävien mikroyritysten osuus koko yrityskannasta oli vuonna 2021 noin 94 prosenttia. Kaikkien pk-yritysten eli alle 250 henkilöä työllistävien yritysten osuus oli 99,8 prosenttia. Ensimmäinen osuus kasvoi vajalla prosenttiyksiköllä, jälkimmäinen pysyi ennallaan.

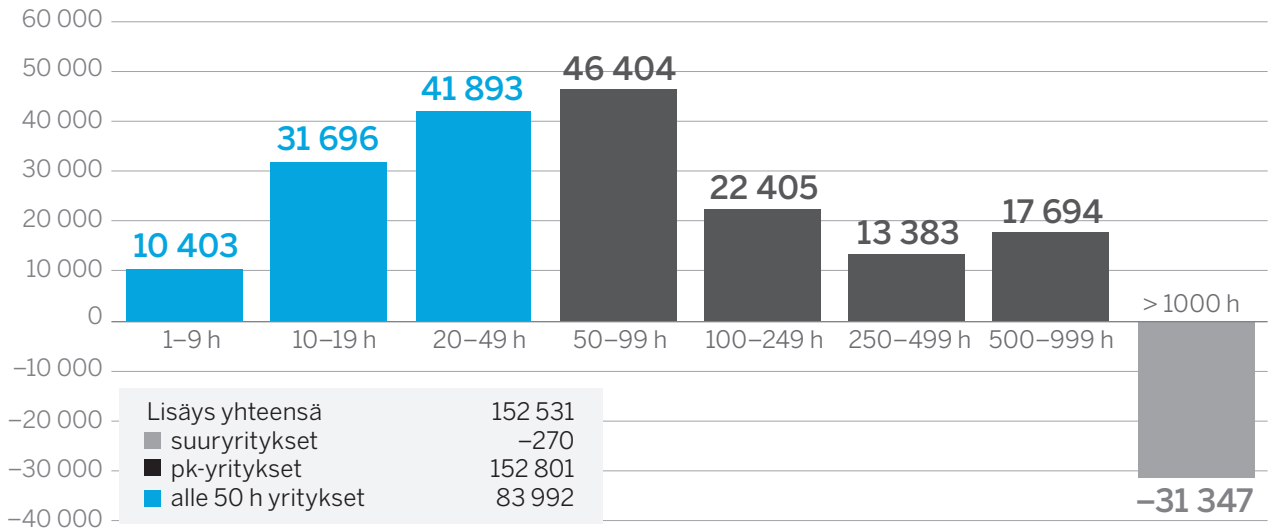
Vuonna 2021 suomalaisten yritysten liikevaihtoa kertyi 485 miljardia euroa. Yritysten yhteenlaskettu liikevaihto nousi vuoden takaiseen verrattuna noin neljätöistä prosenttia. Pk-sektorin osuus vuonna 2021 oli 55,7 prosenttia kaikkien suomalaisyritysten

liikevaihdosta. Tämä osuus laski reilulla kahdella prosenttiyksiköllä edellisestä vuodesta.

Suomalaiset yritykset (pl. maa-, metsä-, ja kalatalous) työllistivät toissa vuonna 1 359 000 henkilöä, kun työllisten määrä muunnetaan kokopäiväisiksi työpaikoiksi. Mikroyritysten eli 1–9 henkeä työllistävien yritysten osuus tästä työllisten määrästä oli hie- man reilu viidennes ja koko pk-sektorin 63 prosenttia.

Vuosina 2001–2021 työpaikkojen nettolisäys ker- tyi kokonaan pk-yrityksiin. Kaikkein eniten henkilöstön määrä kasvoi 10–99 henkilön yrityksissä. Sen sijaan suurissa, yli 250 henkilöä työllistävissä yrityksissä henkilöstöä vuonna 2021 oli 270 henkilöä vähemmän kuin vuosituhaten alussa. Suuryritysten työllisten määrän laskua selittää osin monien toimintojen yhti- öittäminen ja ulkoistaminen. Yritysten henkilömää- riä vertailtaessa on myös huomattava, että kasva- essaan yritykset voivat siirtyä kokoluokasta toiseen.

Kuva 3: Työllisten määrän muutos erikokoisissa yrityksissä vuosina 2001–2021

Lähde: Tilastokeskus. Henkilömäärät muunnettu kokopäiväisiksi työpaikoiksi, pl. maa-, metsä- ja kalatalous

3. Suhdanteet

3.1 YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten suhdanneodotukset ovat laskeneet poikkeuksellisen vuoden sekä edelleen jatkuvan epävarmuuden seurauksena voimakkaasti: suhdannenäkymien saldoluku laski syksystä 13 yksiköllä ja saa arvon -18. Odotusten heikkeneminen vastaa pitkälle yleistä käsitystä kansantalouden kehityksestä. Bruttokansantuotteeseen perustuvat arviot talouden kehityksestä kuluvaan vuoteen aikana vaihtelevat hyvin lievistä heikkenemisestä vajaan prosentin laskuun. Ennusteiden perusteella mahdollisesta taantumasta on tulossa lievä ja lyhyt. On kuitenkin syytä korostaa, että sekä talouden tilaan että pk-yritysten odotuksiin liittyy poikkeuksellisen merkittävää epävarmuutta.

Odotusten laskua selittävät osaltaan Venäjän aloittama Ukraina kohdistuva hyökkäyssota, sen aiheuttama energiakriisi sekä kiihtynyt kustannusten nousu. Tämän odotetaan näkyvän negatiivisesti kaikilla keskeisillä markkina-alueillamme myös vuonna 2023. Talouden suunta riippuu paljon esimerkiksi

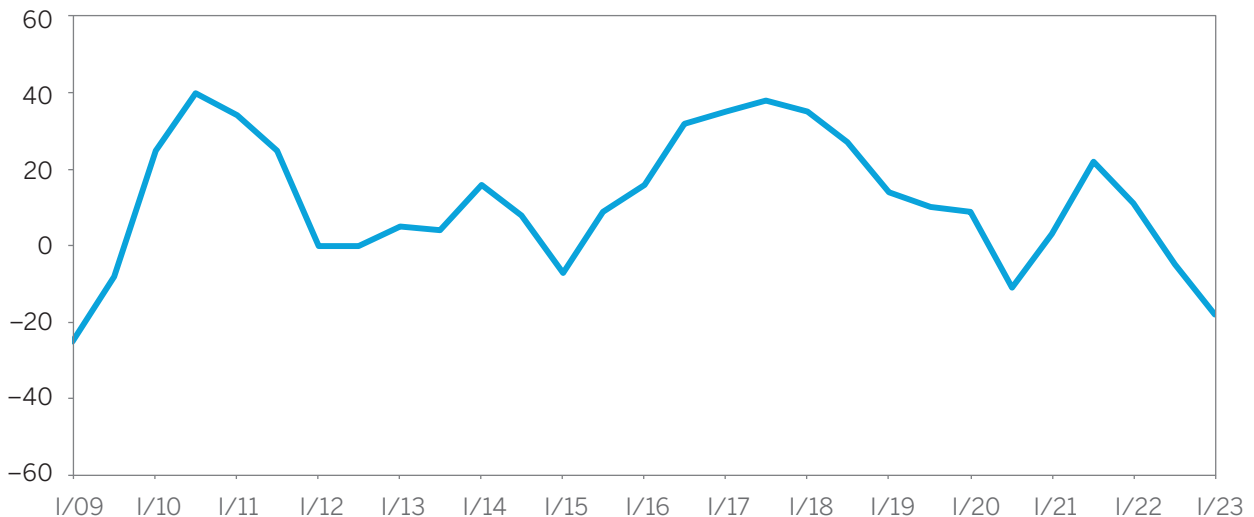
sodan, korkotason ja kustannusten kehityksestä.

Pk-yrityksistä vain 16 prosenttia arvioi suhdanteiden paranevan seuraavien 12 kuukauden aikana ja 34 prosenttia pelkää niiden heikkenevän. Syksyn barometrissa parempia suhdanteita ennakoivia oli kuusi prosenttiyksikköä enemmän ja heikkeneviä suhdanteita ennakoivia seitsemän prosenttiyksikköä vähemmän.

Toimialoittain tarkasteltuna pienin muutos tapahtui palveluissa, jossa saldoluku laski 12 yksikköä tasolle -10. Luku on myös päätoimialoista vähiten negatiivinen. Kaikilla muilla päätoimialoilla saldoluvun lasku oli 16 yksikköä. Heikoimmat näkymät ovat kaupan alalla, jossa odotukset painuivat voimakkaasti negatiivisiksi: kaupan saldoluku saa arvon -38.

Poikkeuksellisesti suurempien pk-yritysten odotukset lähitulevaisuuden suhteen eivät ole positiivisempia kuin pienempien mikroyritysten. Heikoimmat näkymät ovat vähintään 50 henkilön pk-yrityksissä saldoluvulla -30. Suurin muutos alaspäin tapahtui

Kuva 4: Suhdannenäkymät, saldoluku

5–9 henkilön yrityksissä, joissa saldoluku laski 17 yksikköä tasolle –25. Kaikkien kokoluokkien keskimääräiset odotukset laskivat voimakkaan negatiivisiksi: alle viiden henkilön yrityksissä saldoluku on –15 ja 10–49 henkilön yrityksissä –18.

Barometrissa kysytään myös yritysten tämänhetkistä tilannetta suhteessa 12 kuukauden takaiseen tilanteeseen. Suhdannetilanne on tällä hetkellä noin 25 prosentilla pk-yrityksistä parempi kuin vuosi sitten. Yrityksistä 34 prosenttia ilmoittaa, että tilanne on heikempi kuin vuosi sitten, joten tämänhetkistä

tilannetta kuvaava saldoluku saa arvon miinus yhdeksän. Saldoluku on täten laskenut edellisestä barometrasta 11 yksikköä. Vuoden takaiseen verrattuna tilanne on heikempi kaikilla päätoimialoilla. Vaikein tilanne on kaupassa ja rakentamisessa, joissa 46 ja 39 prosentilla yrityksistä suhdannetilanne on nyt vuoden takaista heikempi. Teollisuudessa ja palveluissa vertailu ei ole aivan yhtä synkkä, mutta ei myöskään positiivinen: 30 prosenttia yrityksistä sanoo nykytilanteen olevan parempi kuin vuosi sitten.

Taulukko 2: Suhdannenäkymät seuraavan 12 kuukauden aikana

	Paranevat %	Pysyvät ennallaan %	Heikkenevät %	Saldoluku */
Kaikki yritykset	16	50	34	–18
Toimialoittain				
Teollisuus	17	46	37	–20
Rakentaminen	10	51	39	–29
Kauppa	9	44	47	–38
Palvelut	19	52	29	–10
Kasvuhakuisuuden mukaan				
Voimakkaasti kasvuhakuiset	52	31	17	35
Kasvuhakuiset	27	47	26	1
Asemansa säilyttäjät	9	50	41	–32
Ei kasvutavoitetta	5	61	34	–29
Toimintansa lopettavat	3	26	71	–68
Kokoluokittain				
alle 5 henkilöä	16	53	31	–15
5–9 henkilöä	16	43	41	–25
10–19 henkilöä	17	47	36	–19
20–49 henkilöä	19	44	37	–18
yli 50 henkilöä	9	52	39	–30
Perustamisvuoden mukaan				
ennen 1990	9	48	43	–34
1990–1999	11	53	36	–25
2000–2009	14	52	34	–20
2010 jälkeen	23	48	29	–6

*/ Saldoluku on laskettu "paranevat" ja "heikkenevät" -vastausten osuuksien erotuksena.

3.2 LIIKEVAIHTO

Odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat laskeneet samaan aikaan, kun yleiset suhdanneodotukset ovat heikentyneet. Saldoluku laski syksyn barometrista neljätoista yksikköä ja saa arvon yksi. Toisin kuin vuoden 2022 barometreissä, saldoluvin arvo on huolestuttava. Odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat lähellä syksyn 2020 pohjalukemia.

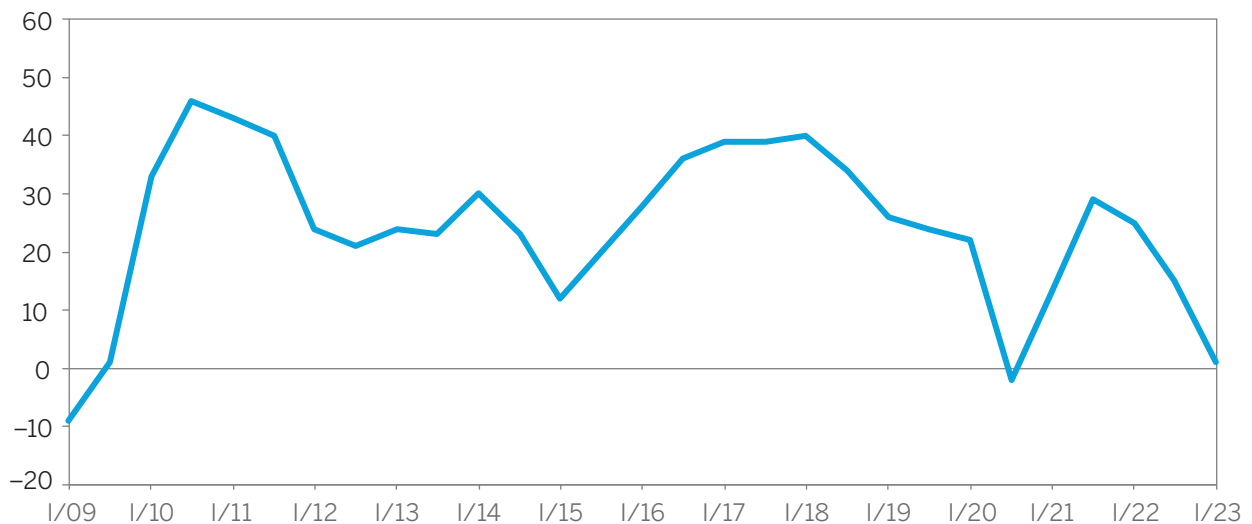
Korkeimmat odotukset liikevaihdon kasvusta ovat teollisuudessa, jossa saldoluku on 10. Teollisuuden odotukset laskivat 13 yksikköä syksystä. Teollisuuden liikevaihto-odotuksissa näkyy siis suhteellisen voimakasta heikentymistä. Teollisuuden liikevaihto-odotukset ovat myös selvästi alemmalla tasolla kuin vuosi sitten. Palveluissa ja kaupassa odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat niin ikään laskeneet selvästi. Kauppa heikkeni hieman palveluja voimakkaammin ja saldoluku laski 17 yksikköä saaden arvon -14. Palveluissa odotukset laskivat 11 yksikköä saaden arvon kahdeksan. Rakentamisen liikevaihto-odotukset ovat päätoimialoista synkimmat:

odotukset ovat laskeneet 24 yksikköä, ja saldoluku saa arvon -18.

Kokonaisuudessaan pk-yritysten arviot liikevaihdon kehityksestä vaikuttavat olevan useimpia talousennusteita negatiivisempia. Kuluvalle vuodelle tehtyjen talousennusteiden mukaan Suomen bruttokansantuotteen ennustetaan laskevan maltillisesti.

Liikevaihto-odotukset ovat selvästi korkeimmat suurissa pk-yrityksissä. Erot eri kokoluokan pk-yritysten välillä ovat kasvaneet voimakkaasti verrattuna edelliseen barometriin. Pienimpien, alle viisi henkilöä työllistävien, yritysten näkymät ovat selvästi muita heikommat. Alle 5 henkilön yrityksistä vain 27 prosenttia arvioi liikevaihtonsa kasvavan seuraavan 12 kuukauden aikana, kun suurimmissa pk-yrityksissä kasvavaa liikevaihtoa odottavien osuus on 46 prosenttia. Pienimmistä yrityksistä 30 prosenttia uskoo liikevaihtonsa pienenevän ja suuremmissa pk-yrityksissä osuus jää noin 23:n ja 26:n prosentin välille.

Kuva 5: Liikevaihdon muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 3: Odotukset liikevaihdon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	30	41	29	1
Teollisuus	36	38	26	10
Rakentaminen	19	44	37	-18
Kauppa	23	40	37	-14
Palvelut	34	40	26	8

3.3 KANNATTAVUUS

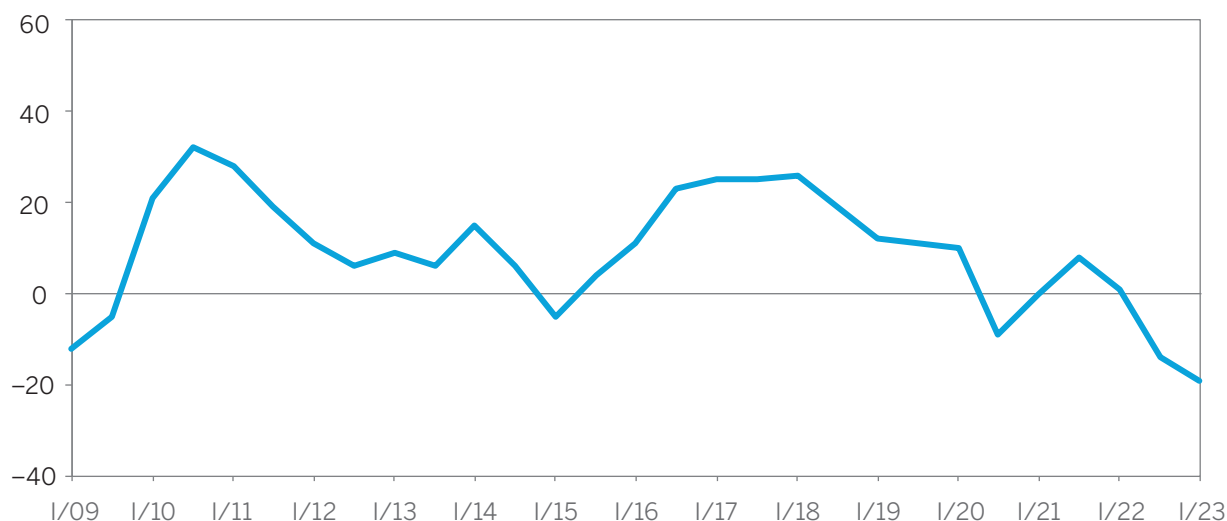
Pk-yritysten kannattavuusodotukset ovat heikentyneet voimakkaasti samaan aikaan, kun yleinen luottamus on laskenut. Odotukset kannattavuudesta ovat alempana kuin kertaakaan vuoden 1992 jälkeen. Epävarmuus tulevasta on niin suurta, että saldoluku laski syksyn valmiiksi alhaiselta tasolta viisi yksikköä. Saldoluku saa voimakkaasti negatiivisen arvon -19.

Odotukset ovat heikentyneet kaikilla päätoimialoilla. Suurin muutos tapahtui teollisuudessa

ja kaupassa, joissa odotukset laskivat kahdeksan yksikköä päätyen arvoihin -17 ja -34. Vaikka päätoimialojen välillä ei ole valtavia eroja kannattavuusodotuksissa, hieman muita vähemmän negatiiviset odotukset ovat teollisuudessa ja palveluissa, joissa saldoluku saa arvot -17 ja -14.

Poikkeuksellista tilanteesta on se, että kokoluokka ei näyttäisi vaikuttavan juurikaan odotuksiin kannattavuuden kehittymisestä: kaiken kokoisten pk-yritysten odotukset ovat selvästi negatiiviset.

Kuva 6: Kannattavuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 4: Odotukset kannattavuuden muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	18	45	37	-19
Teollisuus	20	43	37	-17
Rakentaminen	13	46	41	-28
Kauppa	14	39	48	-34
Palvelut	20	46	34	-14

3.4 VAKAVARAI SUUS

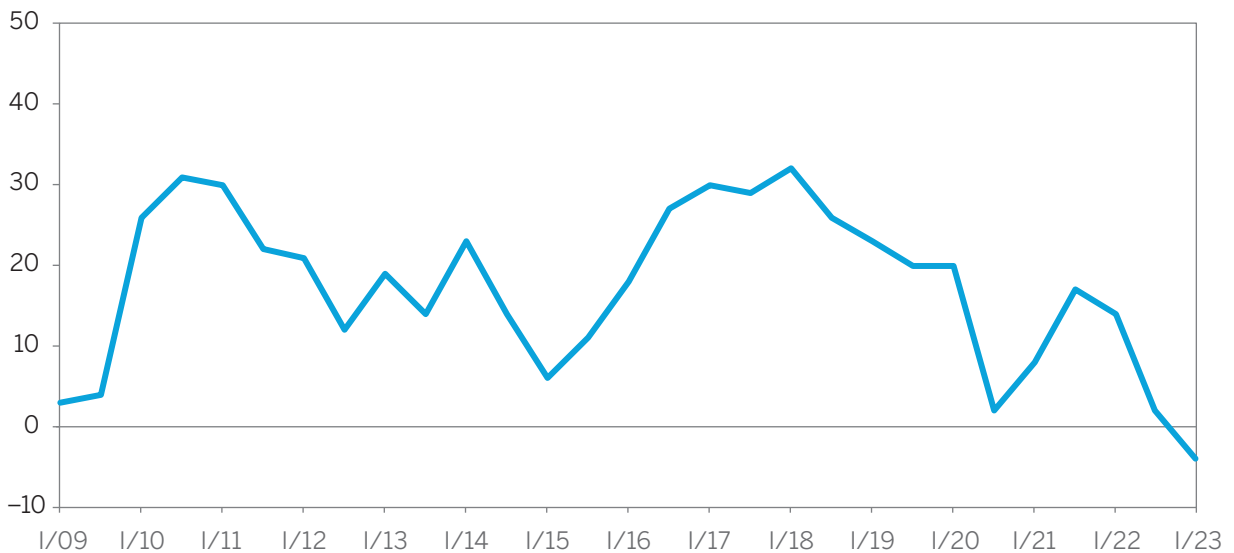
Hieman aiempaa harvempi pk-yritys odottaa vakavaraisuutensa paranevan. Poikkeuksellisen vuoden jälkeen odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat lievästi heikentyneet: saldoluku laski edellisestä barometrissa kuusi yksikköä arvoon miinus neljä. Odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat myös selvästi huonommat kuin vuosi sitten keväällä, jolloin saldoluku oli vielä 14.

Negatiiviset muutokset koskevat kaikkia toimialoja ja kokoluokkia. Suurin muutos tapahtui teollisuudessa ja kaupassa, joiden saldoluvut laskivat syksystä kahdeksan yksikköä saaden arvot neljä ja -13. Teollisuuden saldoluku on kuitenkin edelleen päätoimialoista korkein. Negatiivisimmat näkymät

ovat rakentamisessa ja kaupassa saldoluviilla -10 ja -13. Kokoluokittain tarkasteltuna erot vakavaraisuudessa ovat melko tasaiset. Kokoluokkien saldoluvut vaihtelevat nollan ja miinus kuuden välillä, eikä näkymien ja yrityksen koon välillä ole havaittavissa selvää yhteyttä.

Aikaisintaan vuodesta 2010 alkaen toimineissa yrityksissä odotetaan positiivisempia vakavaraisuuden muutoksia kuin muissa yrityksissä, saldoluvun ollessa näissä yrityksissä neljä. On kuitenkin huomattava, että barometrissa mitataan vakavaraisuuden muutoksen suuntaa ja voimakkuutta, ei vakavaraisuuden tasoa.

Kuva 7: Vakavaraisuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 5: Odotukset vakavaraisuuden muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	19	58	23	-4
Teollisuus	23	57	19	4
Rakentaminen	16	58	26	-10
Kauppa	15	57	28	-13
Palvelut	20	58	21	-1

3.5 INVESTOINNIT

Pk-yritykset arvioivat vähentävänsä investointejaan merkittävästi lähiaikoina. Heikentyneiden suhdanne- ja kasvuodotusten seurauksena kaikilla päätoimialoilla on enemmän investointejaan vähentäviä yrityksiä kuin niitä, joissa investointien odotetaan lisääntyvän.

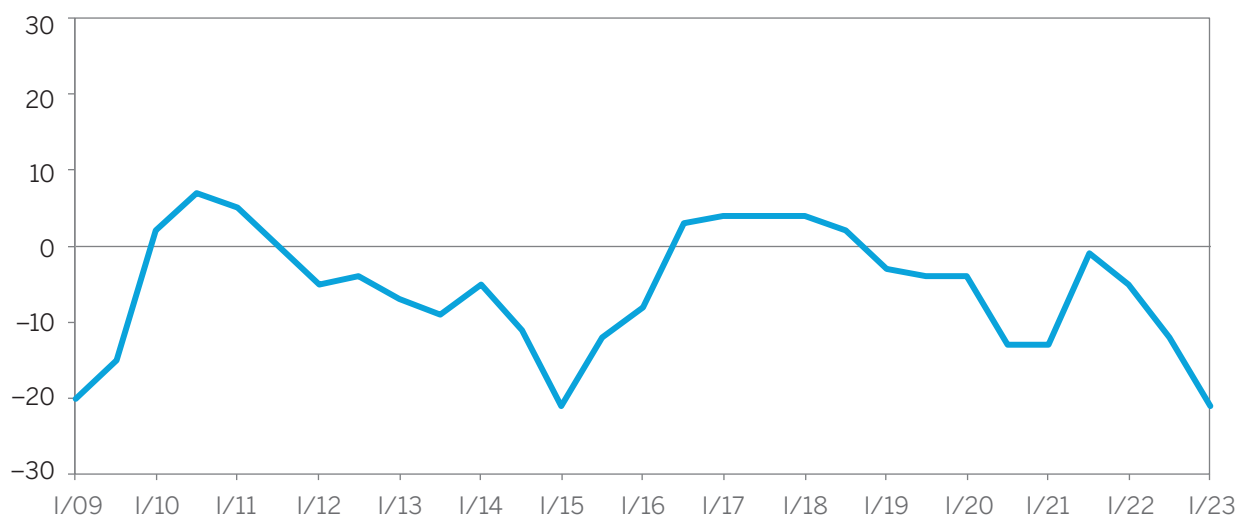
Investointien arvon muutosodotusten saldoluku päättyy lukemaan -21. Saldoluvun arvo laski syksystä yhdeksän yksikköä. Investointiodotusten heikko kehitys on todennäköisesti yhteydessä poikkeuksellisen suureen epävarmuuteen sodan jatkumisesta, talouskasvun nopeudesta ja toimintaympäristön muutoksista. Myös sähkön hinnan nousulla on ollut suora vaikutus pk-yritysten investointeihin ja investointiaikeisiin.

Heikoimmat odotukset investointien lähiajan kehityksestä ovat rakentamisessa ja kaupassa, joissa

saldoluku saa arvot -29 ja -30. Verrattuna edelliseen barometriin rakentamisen investointien saldoluku laski seitsemän yksikköä ja kaupan kymmenen yksikköä. Teollisuudessa ja palveluissa laskua edelliseen barometriin on 22 ja viisi yksikköä, ja ne päätyvät saldolukuihin kuusi ja -11. Selvästi suurin lasku syksyyn verrattuna nähtiin siis teollisuuden investointiodotuksissa.

Myönteinen yllätys investointiodotuksissa on se, että vaikka voimakkaasti kasvuhakuisten pk-yritysten investointien kehitystä peilaava saldoluku laski hiekan suhteessa edelliseen barometriin, se on arvoltaan 25 edelleen selvästi positiivinen. Tämä saattaa kertoa siitä, että kasvuodotukset eivät laske koko taloudessa pelätyllä voimakkuudella ainakaan pidemmällä aikavälillä.

Kuva 8: Investointien arvon muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 6: Odotukset investointien arvon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	12	55	33	-21
Teollisuus	17	50	33	-16
Rakentaminen	9	53	38	-29
Kauppa	11	48	41	-30
Palvelut	13	58	29	-16

3.6 INNOVAATIOT SEKÄ TUOTANNON JA TUOTTEIDEN KEHITYS

Innovaatiot sekä tuotannon ja tuotteiden kehitys ovat välttämätön osa yritysten uudistumisesta ja kasvua. Yritysten tiukka talous on viime vuosina vähentänyt mahdollisuuksia aktiiviseen innovointiin ja tuotekehitykseen. Suuren epävarmuuden seurauksena odotukset toiminnan kehittämistä ovat hiljalleen heikentyneet. Tämän seurauksena yrityksiin muodostuu pidemmällä aikavälillä uudistumis- ja kasvupaineita.

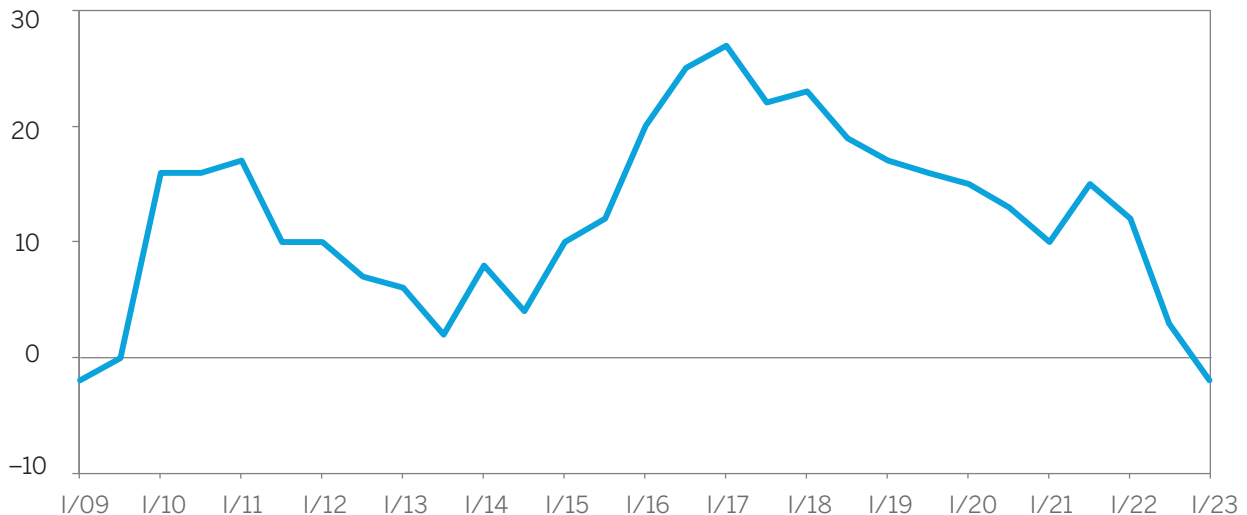
Barometrin tulosten perusteella yritykset olettavat poikkeuksellisten aikojen muuttavan toimintaympäristöään pysyvästi. Yritykset myös ymmärtävät innovaatioiden ja tuotekehityksen merkityksen menestymisen lähteenä. Vaikka yritysten tulevaisuudennäkymät ovat tällä hetkellä poikkeuksellisen synkät ja epävarmat, yritykset eivät ole lopettamassa innovointia tai tuotannon ja tuotteiden kehitystyötä. Tämä näkyy barometrin tuloksessa, joka on edelleen

lähellä nollaa, vaikkakin neljä yksikköä syksyä matalampi. 19 prosenttia pk-yrityksistä odottaa innovaatioiden sekä tuotannon ja tuotteiden kehityksen kasvavan ja 61 prosenttia pysyvän ennallaan.

Hieman entistä harvempi pk-yritys aikoo lisätä panostuksia innovaatioihin sekä tuotannon ja tuotteiden kehitykseen. Edelleen enemmistö vastaajista ilmoittaa pitävänsä tuotekehityksensä nykyisellään ja vajaa viidennes pk-yrityksistä aikoo vähentää sitä. Voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä 57 prosenttia arvioi kasvattavansa innovointia sekä tuotannon kehitystä.

Saldoluku laski kaikilla päätoimialoilla. Suurin muutos koettiin teollisuudessa, jossa saldoluku laski 11 yksiköllä ja sai arvon viisi. Teollisuuden saldoluku on silti edelleen toimialojen korkein. Alhaisimmat odotukset innovaatioista sekä tuotannon ja tuotteiden kehityksestä ovat rakentamisessa (-13).

Kuva 9: Innovaatioiden, tuotannon ja tuotteiden kehityksen muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 7: Odotukset innovaatioiden, tuotannon ja tuotteiden kehityksen muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	19	61	20	-1
Teollisuus	22	61	17	5
Rakentaminen	12	63	25	-13
Kauppa	14	60	25	-11
Palvelut	21	60	18	3

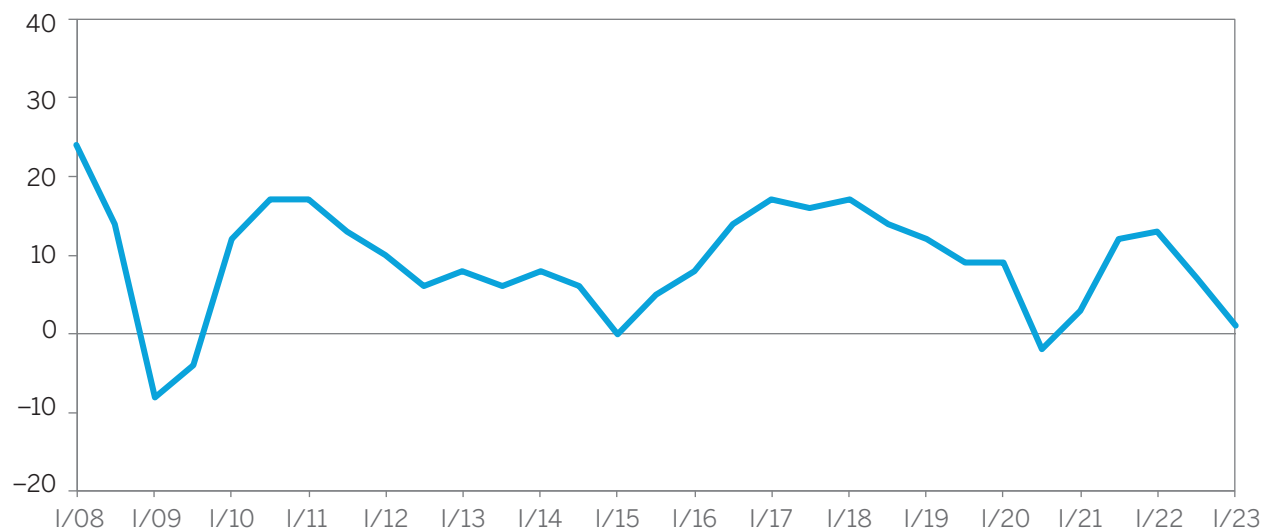
3.7 HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ

Pk-yritykset huolehtivat henkilöstöstä ja perinteisesti sinnittelevät heikkojen taloustilanteiden yli pitämällä kiinni henkilökunnastaan. Tämä normaali kehitys ei kuitenkaan ole samoissa määrin nähtävissä tässä barometrissa. Sodan negatiiviset vaikutukset ovat huomattavat ja tulevaisuuden näkymät ovat edelleen hyvin epävarmat, minkä seurauksena myös odotukset henkilöstön määrän kehityksestä jatkavat edelleen keväällä 2022 alkunutta lievää heikentymistään. Enää 14 prosenttia pk-yrityksistä aikoo lisätä henkilökunnan määrää seuraavan vuoden aikana. Sen sijaan yli kymmenes yrityksistä odottaa henkilöstönsä määrän vähentyvän. Odotusten saldoluksi saadaan yksi, joka on kuusi yksikköä syksyä alhaisempi. Edelleenkin suuri enemmistö, eli 73 prosenttia pk-yrityksistä, aikoo kuitenkin säilyttää nykyisen henkilöstömääränsä.

Teollisuudessa työllisyysnäkymät ovat hieman paremmat kuin muilla toimialoilla, mutta näkymien lasku oli lievintä palveluissa. Rakentamisessa ja kaupassa saldoluviut laskivat nollan alapuolelle arvoihin miinus kuusi ja miinus kahdeksan. Kaupassa laskua kertyi kahdeksan yksikköä ja rakentamisessa yhdeksän yksikköä.

Kokoluokittain tarkasteltuna tilanne on jakautunut siten, että mitä pienempi pk-yritys on kyseessä, sitä matalammat ovat odotukset henkilökunnan määrän kasvusta. Alle viisi henkilöä työllistävät yritykset eivät oleta kykenevänsä lisäämään henkilöstön määrää juuri lainkaan. Samaan aikaan suurten, yli 50 henkilöä työllistävien pk-yritysten saldoluku on kymmenen eli edelleen positiivinen, mutta sekin laski voimakkaasti syksyn arvosta 31.

Kuva 10: Henkilöstön määrän muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 8: Odotukset henkilöstön määrän muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	14	73	13	1
Teollisuus	22	62	15	7
Rakentaminen	12	70	18	-6
Kauppa	9	74	17	-8
Palvelut	15	75	10	5

3.8 VIENTI JA LIIKETOIMINTA ULKOMAILLA

Ulkomaankaupan odotuksista kysyttiin yrityksiltä, jotka harjoittavat vientiä tai tuontia. Vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavia pk-yrityksiä on 21 prosenttia barometrin vastaajista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että suhteutettuna pk-yritysten kokonaismäärään Suomessa on noin 61 800 pientä ja keskisuurta yritystä, jotka vievät tavaroita tai palveluja tai harjoittavat muuten liiketoimintaa ulkomailla. Määrä on noussut merkittävästi viime vuosien aikana. Edellisen vuoden pienen laskun jälkeen määrä taas on noussut noin 3 000 yrityksellä ja täten palannut lähelle kevään 2022 tasoa. Luonnollisesti vientiä harjoitetaan eniten teollisuuden ja kaupan aloilla ja vähiten rakentamisessa.

Lähes joka kahdeksannella vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavalla yrityksellä on ulkomainen tytäryritys tai yhteisyritys. Suora vienti on yleisin

kansainvälistymisen muoto. Suoraa tavara- tai palveluvientiä on selvästi yli puolella kaikista vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavista pk-yrityksistä. Huomionarvoista on erityisesti palveluviennin voimakas lisääntyminen. Se on jo lähes yhtä yleistä, kuin tavaravienti. Suoraa vientiä harjoittavista yrityksistä hieman alle joka viidennellä vienti muodostaa pääosan yrityksen kokonaistoiminnasta.

Vientiodotuksissa ja toteutuvan viennin määrässä muutokset ovat usein nopeita ja jyrkkiä. Venäjän hyökkäys Ukrainaan näkyi selvästi pk-yritysten odotuksissa viennin arvon muutoksesta syksyn 2022 barometrissa. Odotukset viennin arvon muutoksesta ovat laskeneet sen jälkeen vain hieman, paitsi rakentamisessa, jossa odotukset ovat heikentyneet voimakkaasti. Vuoden takaiseen verrattuna vientiodotukset ovat laskeneet jyrkästi myös kaupan alalla.

Taulukko 9: Yritysten liiketoiminta ulkomailla, % pk-yrityksistä

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla	21	46	9	25	19

Taulukko 10: Viennin tai liiketoiminnan muodot yrityksillä, joilla on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla, % pk-yrityksistä */

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Suoraa tavaroiden vientiä	44	83	56	73	19
Suoraa palveluiden vientiä	41	24	24	13	60
Lisensointi- tai franchising-toimintaa	5	4	0	3	8
Palkka- tai sopimusvalmistusta	7	6	3	16	5
Ulkomainen yhteisyritys tai tytäryritys	13	15	14	14	12
Muu	16	9	19	14	20

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 11: Vientiä harjoittavien yritysten odotukset viennin arvon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	34	49	17	17
Teollisuus	47	38	15	32
Rakentaminen	37	37	26	11
Kauppa	27	51	22	5
Palvelut	32	52	16	16

3.9 TUONTI

Suoraa tuontia harjoittaa 16 prosenttia pk-yrityksistä. Osuus on selvästi vähäisempi kuin viennissä, vaikka merkittävä osa kaupan pk-yrityksistä hankkii myytävät tuotteensa itse ulkomailta. Viimeksi kuluneen vuoden aikana tilanne tuontikaupassa on heikentynyt jonkin verran, ja tuloksissa näkyy myös toimialakohtaista vaihtelua.

Tuontiodotusten saldoluku on edelleen positiivinen, mutta laskenut merkittävästi viimeisen vuoden aikana. Saldoluku saa arvon neljä, kun tuonnin kasvua odottaa 26 prosenttia ja supistumista 22 prosenttia tuontiyrityksistä. Positiivista on huomata, että teollisuudessa poikkeuksellisen vuoden jälkeenkin

lähes kolmannes pk-yrityksistä uskoo tuonnin lähtevän kasvuun. Alan odotukset ovat muita toimialoja positiivisemmat saldoluvulla 14. Kaupan ja rakentamisen näkymät ovat sen sijaan laskeneet selvästi syksyyn verrattuna.

Samoin kuin viennissä, myös tuonnissa odotukset kehityksestä ovat siis hiipuneet, vaikka ovatkin edelleen niukasti positiiviset. Odotusten muutos on samansuuntainen, mutta tuontiyritysten näkymät tuonnin kehityksestä ovat jonkin verran varovaisempia kuin vientiyritysten odotukset viennin kehityksestä.

Taulukko 12: Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Suoraa tuontia	16	41	7	43	8

Taulukko 13: Tuontiyritysten odotukset tuonnin arvon muutoksesta

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	26	52	22	4
Teollisuus	29	56	15	14
Rakentaminen	21	65	14	7
Kauppa	25	48	27	-2
Palvelut	26	53	21	5

3.10 TUOTANTOKUSTANNUKSET

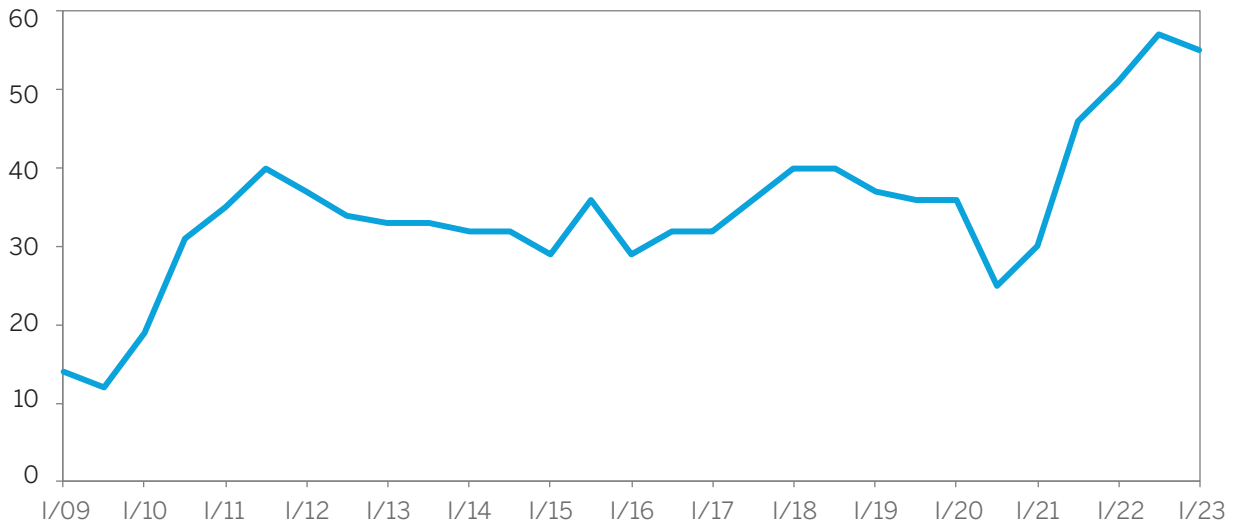
Tuotantokustannusten lasku olisi pk-yrityksissä poikkeuksellista, ja tästä syystä odotusten saldoluku pysyy korkeana. Samoin erot toimialojen välillä ovat yleensä pieniä. Niin on tälläkin kertaa, ja hajonta on jopa hieman kutistunut viime syksystä.

Kokoluokittain tarkasteltuna selvästi pienin saldoluku on alle viiden hengen yritysten ryhmässä. Näillä yrityksillä kustannukset ovat muita yrityksiä tiukemmin yhteydessä yrittäjän omaan palkkaan. Tilanteen poikkeuksellisuutta kuvastaa se, että vaikka yleisten suhdanneodotukset ovat todella negatiiviset, myös odotukset tuotantokustannusten kehityksestä ovat

edelleen erittäin korkealla. Nyt jo noin 75–80 prosenttia vähintään kymmenen henkeä työllistävästä ja sitä suuremmista yrityksistä arvioi tuotantokustannustensa kohoavan selvästi. Kustannusten nousua odottavien yritysten osuus on ollut voimakkaassa kasvussa jo vuoden 2020 kesästä alkaen.

Haastavaksi nykytilanteen tekee se, että tuotantokustannusten arvioidaan olevan samaa tasoa ja kasvavan yhtä nopeasti tai jopa nopeammin kuin vahvan talouskehityksen oloissa. Nyt samankaltaiseen kustannusten nousuun joudutaan sopeutumaan hyvin epävarmoissa olosuhteissa.

Kuva 11: Tuotantokustannusten muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 14: Odotukset tuotantokustannusten muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	61	32	7	54
Teollisuus	65	30	5	60
Rakentaminen	61	32	7	54
Kauppa	68	26	6	62
Palvelut	59	34	7	52

3.11 HINTAODOTUKSET

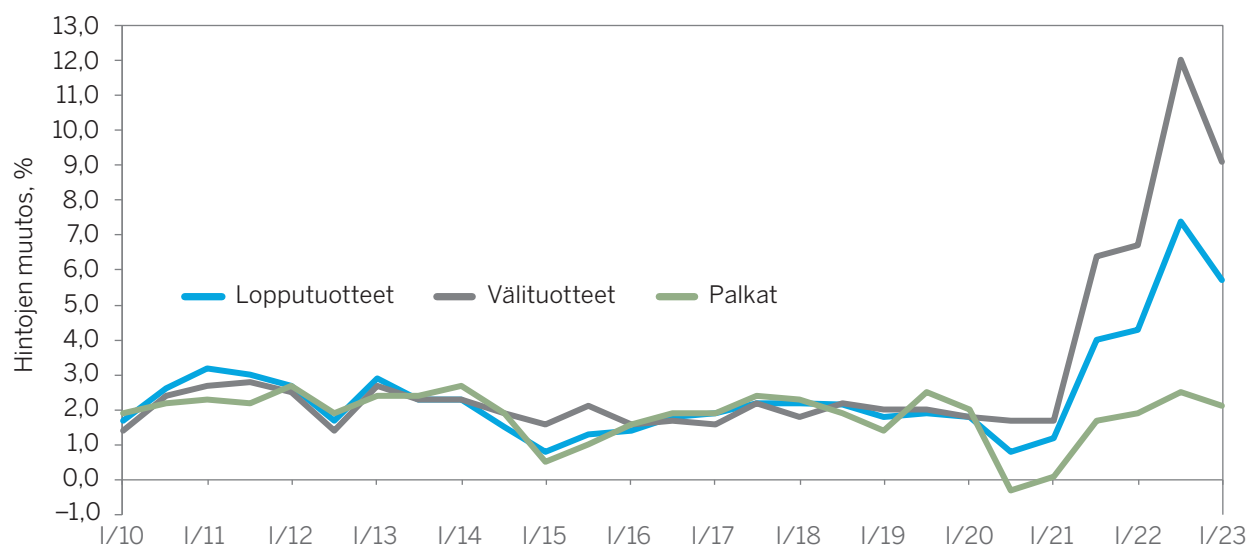
Pk-yritysten hintaodotuksissa näkyy, että omien myytävien tuotteiden ja palvelujen hinnoitteluvара on heikentynyt viime syksystä. Yritysten myymien lopputuotteiden hintojen arvioidaan seuraavien 12 kuukauden aikana nousevan 5,7 prosenttia. Tältä osin hintaodotukset ovat laskeneet lievästi edellisen barometrin tasosta.

Lisäksi välituotteiden hintojen odotetaan nousevan yli puolitoista kertaa nopeammin kuin lopputuotteiden. Hieman yllättäen tilannetta helpottaa se, että palkkojen osalta odotukset ovat hyvin maltillisia siitä huolimatta, että moni ala potee työvoimapulaa.

Vuoden takaiset suuret toimialoittaiset erot hintaodotuksissa ovat kaventuneet selvästi. Samaan

aikaan, kun palveluissa välituotteiden odotetaan kallistuvan 8,7 prosenttia ja palkkojen nousevan 2,4 prosenttia, rakentamisessa välituotteiden nousuksi odotetaan 9,7 prosenttia, mutta palkkojen nousuksi vain 1,3 prosenttia. Teollisuudessa välituotteiden hintojen odotetaan rakentamisen lailla nousevan alle kymmenen prosenttia. Palkkojen sen sijaan odotetaan nousevan 3,1 prosenttia. Kaikilla päätoimialoilla ensisijaisena haasteena on välituotteet ja niiden hinnan nousu. Palkkojen nousupaine on palannut suurin piirtein vuosien 2017–2019 tasolle. Kokonaisuutena tilanne on vaikea, ja jatkuessaan se heikentää yritysten toimintaedellytyksiä.

Kuva 12: Hintaodotukset, hintojen muutos-%

Taulukko 15: Odotukset hintojen muutoksen tasosta seuraavan 12 kuukauden aikana, %

	Lopputuotteet	Väli tuotteet	Palkat
Kaikki yritykset	5,7	9,1	2,1
Teollisuus	6,7	9,2	3,1
Rakentaminen	6,6	9,7	1,3
Kauppa	7,4	10,1	1,4
Palvelut	4,9	8,7	2,4

4. Pk-yritysten kehittyminen ja kansainvälistyminen

4.1 KASVU

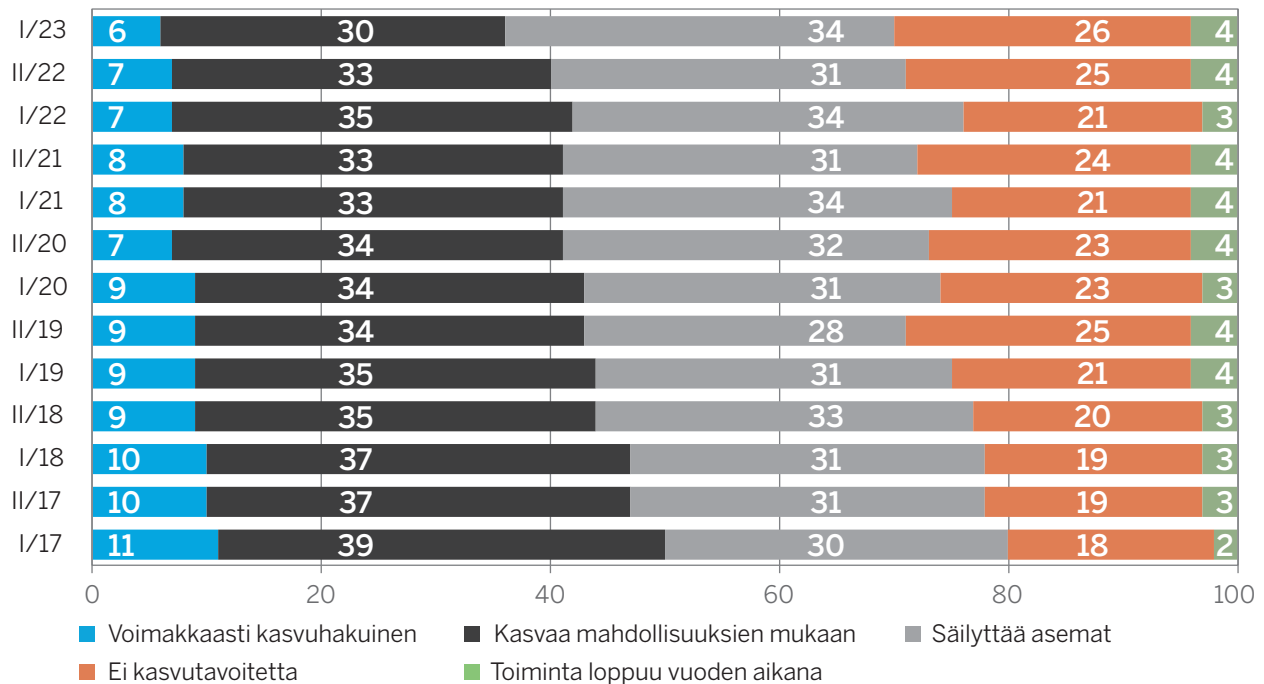
Lähivuosien erilaiset kriisit ovat omalta osaltaan osoittaneet sen, että talouskehityksen ja sitä kautta työllisyyden kehitys on pitkälti riippuvainen avoimen sektorin kyvystä ja mahdollisuuksista toimia. Yritysten toimintamahdollisuuksien rajoittaminen vaikuttaa negatiivisesti kansantalouden ja työllisyyden kasvumahdollisuuksiin. Vastaavasti yritysten kasvumahdollisuuksien tukeminen on yhteydessä parempaan työllisyystilanteeseen ja julkisen talouden haasteiden helpottumiseen.

Kaikki yritykset eivät luonnollisesti joka hetki pysty tai pyri kasvamaan. Joskus oman markkinaosuuden säilyttäminen voi olla järkevä strategia ja joskus on aika jopa supistaa toimintaa ja suunnata katse uuden luomiseen. On myös syytä huomata, että nykyisen aseman säilyttäminen edellyttää yrityksiltä keskimääräistä kasvua.

Kasvuyritysten rooli on kuitenkin tärkeä, sillä ne kehittävät omaa liiketoimintaansa, osaamistaan ja uutta teknologiaa sekä hyödyntävät jo olemassa olevaa teknologiaa ja siten toimivat kasvun moottoreina ja myös kiertäjinä muille yrityksille. Innovatiivisten kasvuyritysten toiminnasta seuraa positiivisia ulkoisvaikutuksia koko yhteiskunnalle.

Kasvatavat yritykset luovat työpaikkoja ja investoivat keskimäärin muita yrityksiä enemmän. Usein kasvu liittyy myös yritysten haluun ja tarpeeseen kansainvälistyä. Kansainvälisillä markkinoilla oman markkina-aseman säilyttäminen vaatii aivan toisenlaista panostusta yritystoiminnan kehittämiseen. On tärkeää ymmärtää, että tämän yritysjoukon panostuksen sivutuotteena yhteiskunnan rahoituspohja myös vahvistuu.

Kuva 13: Kasvuhakuisuuden kehitys, % pk-yrityksistä

Kuva 14: Liikevaihdon kasvutavoite kyselyä edeltävänä vuonna, %

Positiivista on se, että yli kaksi vuotta jatkunut pandemia tai viimeisimmäksi sota ja energiakriisi eivät ole tukahduttaneet yritysten kasvuhaluja. Mahdollisuuksien mukaan kasvua tavoittelevien yritysten osuus on pysynyt likimain samana viimeiset pari vuotta, vaikkakin lievää laskua on tämän kevään tuloksissa nähtävissä. Negatiivisempi signaali on kuitenkin pidemmällä aikavälillä havaittavissa oleva trendinomainen alenema kasvuhakuisten yritysten määrässä. Myös voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten kohdalla on nähtävissä vastaavanlainen kehitys; pandemia-aikanakaan tämän yritysjoukon osuus ei romahtanut, mutta pidemmän aikavälin trendi on huolestuttava. On selvää, että tämä kehityskulku tulee saada kääntymään ja siinä yritysten toimintaympäristön kriittinen tarkastelu on välttämätöntä.

Toimialoittain katsottaessa teollisuus on kasvuhaluisten yritysten joukossa omassa luokassaan, sillä 51 prosenttia teollisuusyrityksistä on kasvuhakuisia tai voimakkaasti kasvuhakuisia. Teollisuuden toimiala kohtaa kansainvälistä kilpailua useammin ja siten kasvuhakuisuus on elinehto markkinoilla pärjäämisessä. Kasvua hakevien yritysten osuus rakentamisen toimialalla on 31 prosenttia, kaupan toimialalla 36 prosenttia ja palveluiden toimialalla 35 prosenttia. Voimakkaimmin kasvua hakevien

yritysten määrä korreloi selvästi yrityksen henkilöstön määrän kanssa. Mitä suurempi yritys, sitä todennäköisemmin se tavoittelee voimakasta kasvua. Uusilla tai laajemmilla markkinoilla toimivien yritysten keskuudessa kasvuhakuisuus on yleisempää.

On syytä kiinnittää huomiota siihen, että nykyistä suurempi osa pienemmistä yrityksistä löytäisi kasvupolulle. Suhteutettuna Suomen pk-yritysten lukumäärään, voimakkaasti kasvuhaluisten yritysten määrä on liikkunut viime vuosina 22 000–25 000 yrityksessä.

Katsottaessa liikevaihdon kasvutavoitteen jakuman toista päätä havaitaan, että toimintansa lopettavien yritysten lukumäärä ei ole enää kasvussa. Neljä prosenttia yrityksistä arvioi toimintansa loppuvan seuraavan vuoden aikana. Ensiarvoisen tärkeää on kaikin mahdollisin keinoin yritys vauhdittaa omistajanvaihdoksia ja yrityskauppoja, jotta elinvoimaisten yritysten jatko saadaan varmistettua.

Asemansa säilyttämään pyrkivien yritysten osuus on käytännössä pysynyt lähes entisellään, mutta huolestuttavaa on pidemmällä aikavälillä kasvutavoitetta vailla olevien yritysten osuuden nousu: 26 prosentilla yrityksistä ei ole kasvutavoitetta, kun esimerkiksi viisi vuotta sitten osuus oli 19 prosenttia.

Taulukko 16: Yritysten kasvuhakuisuus, %

	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitetta	Toimintansa lopettava
Kaikki yritykset	6	30	34	26	4
Toimialoittain					
Teollisuus	13	38	31	15	3
Rakentaminen	5	26	34	31	4
Kauppa	4	32	45	15	4
Palvelut	6	29	32	29	4
Kokoluokittain					
alle 5 henkilöä	4	23	32	36	5
5–9 henkilöä	8	33	42	15	2
10–19 henkilöä	10	42	36	11	1
20–49 henkilöä	12	53	27	6	2
yli 50 henkilöä	22	49	27	2	0
Perustamisvuoden mukaan					
ennen 1990	4	28	37	27	4
1990–1999	4	26	35	31	4
2000–2009	5	26	36	29	4
2010 jälkeen	9	35	32	21	3

4.2 UUSIUTUMINEN

Venäjän aloittaman hyökkäyssodan ja siitä seuranneen energiakriisin seurauksena talouden kasvuvauhti hiipui vuonna 2022. Yhtä lailla näyttää uskottavalta, että kuluvan vuoden kokonaistaloudellinen kasvu ei muodostu niin positiiviseksi kuin vielä ennen Ukrainan sotaa arvioitiin. Tähän on syynä sodan synnyttämä epävarmuus, korkea inflaatio ja keskuspankin koronnostot. Digitalisaatio ja robotisaatio yhdessä muun teknologisen kehityksen kanssa kehittyvät kuitenkin vauhdikkaasti suhdanteista riippumatta ja vaikuttaa yritysten arkeen yhä voimakkaammin. Voidaan myös perustella, että pandemian tai sodan luoman kriisin tapaisen Suomen ulkopuolelta tulevan shokin aikana teknologisten ratkaisujen kysyntä nousee ja sitä kautta vauhdittaa niiden käyttöönottoa. Pk-yritysten on juostava kehityksen vauhdissa, sillä muuten kilpailussa ei pärjää.

Yritykset hakevat menestystä ja kilpailuetua useasta eri lähteestä. Noin viidennes yrityksistä on ottanut käyttöön uutta teknologiaa viimeisen vuoden aikana. Perinteisesti osuus on ollut suurin teollisuudessa, ja niin on tälläkin kertaa. Hieman yli puolet yrityksistä on kouluttanut henkilöstöään. Nopeasti kehittyvässä maailmassa osaava henkilöstö on

avainasemassa yritysten menestyksen kannalta. Uudistumishalukkuus ilmenee myös siinä, että noin kolmannes yrityksistä on tuonut markkinoille uusia tuotteita tai palveluita.

Nopea teknologinen kehitys ja haastava taloudellinen ympäristö korostavat myös tarvetta organisoida työyrityksen sisällä uudella tavalla. Tällaisiin toimia on toteutettu puolessa kaikista yrityksistä. Teollisuudessa ja kaupassa tämä osuus on yli 50 prosenttia ja muilla toimialoilla hieman alle 50 prosenttia. Työn organisointi uusilla tavoilla on yrityksille välttämätöntä, sillä innovaatioiden kansainvälinen ja kansallinen ulottuvuus kietoutuvat yhä tiiviimmin toisiinsa varsinkin, kun toimitaan kansainvälisessä kilpailutilanteessa.

Uudet ideat ja innovaatiot syntyvät erilaisissa verkostoissa. Keskeistä on osaaminen, joka liittyy toimintaympäristöihin, nopeisiin päätöksiin, markkinointiin ja myyntiin. Laajentuminen uusille markkinoille ja uusien liiketoimintamallien käyttöönotto on edellytys verkostojen laajentamiselle ja uusiin toimintaympäristöihin tutustumiselle. Vajaa joka viides yrityksistä on ottanut käyttöön uusia liiketoimintamalleja ja 13 prosenttia yrityksistä on laajentanut toimintaa uusille toimialoille.

Taulukko 17: Yritysten tekemät uusiutumistoimet, %, */

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Investoinnit	68	73	70	68	68
Uuden henkilöstön palkkaaminen	40	54	44	41	36
Henkilöstön koulutus	54	56	49	54	56
Työn organisointi uudella tavalla	50	56	44	54	49
Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen	32	43	19	41	32
Laajentuminen uusille markkinoille	19	27	19	17	19
Uusien teknologioiden käyttöönotto	21	25	12	21	22
Uusien liiketoimintamallien käyttöönotto	18	12	15	22	18
Toiminnan laajentaminen uusille toimialoille	13	14	16	13	13

*/ Vastajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

4.3 KANSAINVÄLISTYMINEN

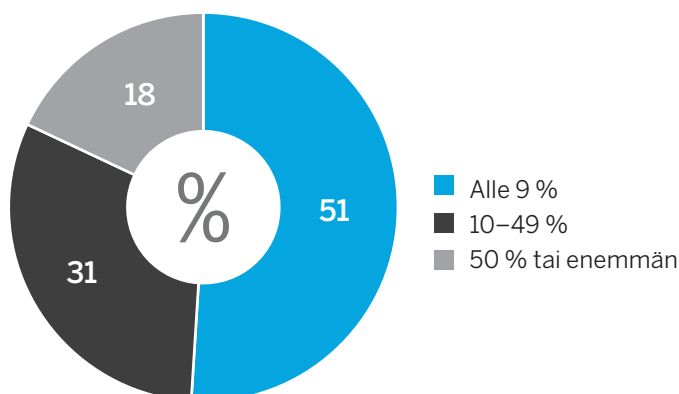
Suomen kaltaisessa pienessä avotaloudessa kansainvälisyys on usealle pk-yritykselle avain kasvuun ja menestykseen. Eritoten teollisuudessa, mutta enenevässä määrin myös monen muun toimialan kohdalla, Suomen kotimarkkinat ovat suhteellisen rajalliset, joten kasvua on haettava ulkomailta. Kansainvälisille markkinoille lähteminen ja siellä menestyminen on erittäin suuri ja riskialtis ponnistus pienelle ja keskisuuralle yritykselle. Toisaalta kansainvälisillä markkinoilla onnistumisen seurauksena taloudellisen menestyksen mahdollisuudet ovat isot.

Pk-yrityksistä 21 prosentilla on vientiä tai muuta liiketoimintaa ulkomailla. Kansainvälistyminen vaihtelee merkittävästi toimialojen välillä. Teollisuudessa hieman alle puolet yrityksistä toimii kansainvälisen kaupan piirissä, kun taas rakentamisessa osuus on vain yhdeksän prosenttia. Palveluiden ja kaupan toimialalla osuudet ovat 19 ja 25 prosenttia. Toimialat ovat tietenkin luonteeltaan hyvin erilaisia,

ja rakentaminen luonnollisesti keskittyy vahvimmin kotimaahan. Yrityskoon suhteen kansainvälisyys eroaa myös merkittävästi: yrityksissä, joissa työskentelee vähintään 50 henkilöä, miltei 50 prosentilla on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. 1–4 henkilöä työllistävissä yrityksissä vastaava osuus on vain 17 prosenttia. Odotetusti myös kasvuhakuisuuden suhteen löytyy kansainvälistymisessä suuria eroja. Voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä hieman alle puolet toimii kansainvälisillä markkinoilla, kun taas niiden yritysten kohdalla, joilla ei ole kasvutavoitetta, vain noin kymmenen prosentilla on kansainvälistä toimintaa.

Suoraa tavaroiden vientiä on teollisuuden toimialalla 38 prosentilla yrityksistä. Pk-yritykset vievät enemmän tavaroita kuin palveluita, sillä esimerkiksi teollisuudessa palveluvientiä harjoittaa kymmenen prosenttia toimialan yrityksistä. Voimakkaasti kasvuhaluisten yritysten joukosta neljänneksellä on suoraa tavaravientiä. Myös palveluvientiä on voimakkaasti

Kuva 15: Viennin osuus kokonaisliikevaihdosta, %

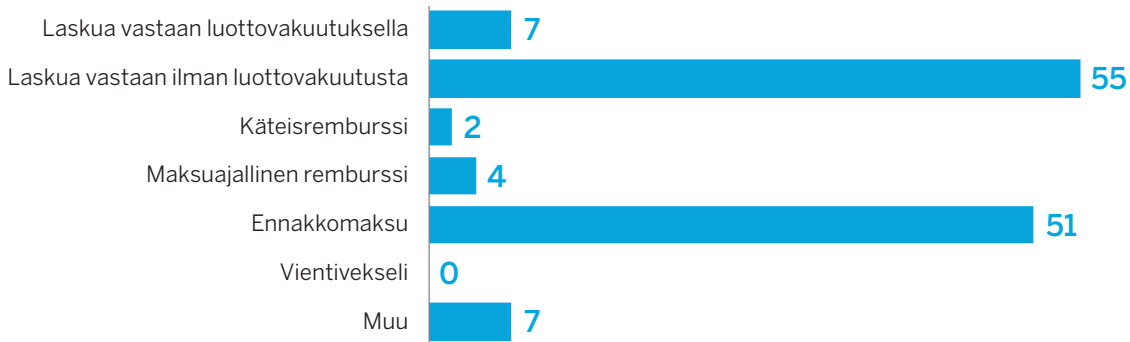
kasvuhakuisissa yrityksissä selvästi muita ryhmiä enemmän, osuuden ollessa 21 prosenttia. Tulokset kokonaisuudessaan tukevat oletusta siitä, että viennin edistäminen on yhteydessä nopeampaan kasvuun ja korkeampaan työllisyyteen.

Kansainvälistyneistä yrityksistä vajaalla viidenneksellä viennin kokonaisosuus liikevaihdosta on vähintään 50 prosenttia, ja siten vientitoiminta on yrityksen ensisijainen liikevaihdon lähde. Hieman yli puolella kansainvälistyneistä yrityksistä viennin kokonaisosuus liikevaihdosta jää alle kymmeneen prosenttiin ja reilulla 30 prosentilla viennin osuus kokonaisliikevaihdosta sijoittuu välille 10–49 prosenttia. Vaikka yritysten viennin osuus liikevaihdosta jäisikin pieneksi, niin vaikutus on todennäköisesti näillekin yrityksille liikevaihto-osuuttaan merkittävämpi. Erityisesti näin on, jos vientialueen talous

kehittyy positiivisemmin kuin päämarkkina-alueella kotimaassa.

Pk-yritykset vievät tuotteitaan tai palveluitaan yleisesti ennakkomaksua vastaan. Näin tekee 51 prosenttia yrityksistä. Pandemia-aikana näin toimivien yritysten määrä kasvoi hiukan normaalioloihin verrattuna heijastaen lievää varovaisuuden lisääntymistä. Syksyyn 2022 verrattuna ennakkomaksun yleisyys on laskenut neljällä prosenttiyksiköllä. Lisäksi on huomionarvoista, että 55 prosenttia yrityksistä ilmoittaa toimivansa laskua vastaan ilman luottovakuutusta. Yritysten käytänteet voivat luonnollisesti myös vaihdella riippuen vastapuolesta ja kohdemaasta. Seitsemän prosenttia yrityksistä on harjoittanut vientikauppaa laskua vastaan luottovakuutuksella. Käteisremburssia on käyttänyt vain kaksi prosenttia yrityksistä.

Kuva 16: Vientikaupan rahoitusinstrumenttien käyttö, %

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5. Toimintaympäristö

5.1 PK-YRITYSTEN RAHOITUS

Tiukka pankkitoiminnan sääntely ja yritysten heikentynyt luottokelpoisuus näkyvät pk-yritysten ulkoisen rahoituksen käytössä: barometrin mukaan alle puolella pk-yrityksistä on lainaa pankista tai muusta rahoituslaitoksesta. Suhteessa syksyn barometriin ulkoisen rahoituksen käyttö on lievästi vähentynyt, mutta lainaa pankista tai muusta rahoituslaitoksesta omaavien pk-yritysten osuus on muuttunut viime vuosien aikana hyvin vähän.

Rahoituksen saatavuus näyttäisi säilyneen suunnilleen samalla tasolla kuin keväällä. Viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana rahoitusta ottaneiden määrä säilyi samalla tasolla kuin edellisessä barometrissa. Pk-yrityksistä 24 prosenttia raportoi ottaneensa viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana ulkoista rahoitusta.

Tällä kierroksella seitsemän prosenttia pk-yrityksistä kertoi, että ei ole hakenut rahoitusta viimeisen 12 kuukauden aikana, vaikka sille olisi ollut tarvetta. Luku on laskenut vajaalla neljänneksellä keväästä, mutta sen voidaan katsoa olevan kohtuullisen korkealla tasolla verrattuna siihen, että rahoitusta hakenneista yrityksistä vain kolme prosenttia kertoi saaneensa kielteisen rahoituspäätöksen. Vaikuttaa siltä, että osa rahoitusta tarvitsevista pk-yrityksistä ei hae rahoitusta. Syynä hakemattomuuteen ovat ensisijaisesti kireät vakuusvaatimukset ja korkojen nousun seurauksena noussut rahan hinta.

Rahoituksenhakuaikomusten taustalla näkyy poikkeuksellinen tilanne, suuri epävarmuus ja siitä seuraava investointiaktiiviteetin vaimuus. Näiltä osin näkymät ovat säilyneet lähes edellisen barometrin tasolla. Pk-yritysten taloudellinen tilanne on kuitenkin hieman heikentynyt, mikä näkyy siinä, että

Rahoituksenhakuaikomusten taustalla näkyy poikkeuksellinen tilanne, suuri epävarmuus ja siitä seuraava investointiaktiiviteetin vaimuus. Näiltä osin näkymät ovat säilyneet lähes edellisen barometrin tasolla. Pk-yritysten taloudellinen tilanne on kuitenkin hieman heikentynyt, mikä näkyy siinä, että

Taulukko 18: Ulkoisen rahoituksen hankkimisen tarve viimeisen 12 kk aikana, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Kyllä, ja saanut rahoitusta	24	29	32	23	21
Kyllä, mutta ei ole saanut rahoitusta	3	4	3	3	3
Kyllä, mutta jättänyt hakematta rahoitusta	7	9	6	7	7
Ei ole ollut tarvetta	67	59	59	67	70

Taulukko 19: Syyt jättää hakematta rahoitusta, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Rahan korkea hinta	17	10	12	19	19
Kireät vakuusvaatimukset	28	31	43	31	22
Rahoituksen huono yleinen saatavuus	10	9	8	11	11
Vientisaatavien vakuuttamisen vaikeus	0	0	0	0	0
Laina-ajan lyhyys	3	1	4	3	3
Korkea oman pääoman vaatimus	12	2	14	13	13
Muu syy	30	46	19	23	32

rahoitusta käyttöpääomaksi hakevien yritysten osuus on kääntynyt lievään kasvuun. Niistä pk-yrityksistä, jotka aikovat hakea rahoitusta, 17 prosenttia hakee sitä yrityksen heikosta tilanteesta johtuvaksi käyttöpääomaksi. Kasvua vuoden takaisesta on kaksi prosenttiyksikköä.

Kone- ja laiteinvestointeihin rahoitusta aikoo hakea 53 prosenttia ulkoisen rahoituksen lisäystä suunnittelevista. Aikomukset ovat kasvaneet kahdella prosenttiyksiköllä edelliseen barometriin verrattuna. Positiivista on havaita, että yrityksen kasvu- ja

kehittämishankkeet ovat pysyneet merkittävänä syinä hakea rahoitusta. Kehittämishankkeisiin rahoitusta aikoo hakea 16 prosenttia. Aikomuksissa on vain lievää laskua syksyn barometriin verrattuna

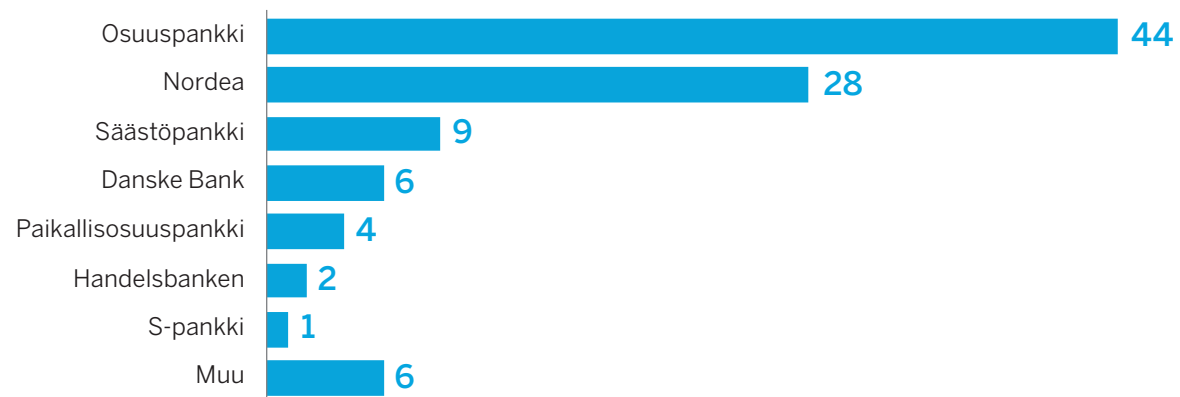
Oman pääoman merkitys rahoituksen saatavuudessa on korostunut samaan aikaan, kun vähitellen rauhoittunut pandemia on syönyt monen pk-yrityksen varoja. Koska oma pääoma vaikuttaa rahoitusriskiin, on oman pääoman puutteesta tullut merkittävä este saada rahoitusta. Lisäksi yrityksen vieraan pääoman rahoitukseen saattaa liittyä rahoitusrakennetta

Kuva 17: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana * /

* / Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 18: Yrityksen pääpankki, %

Kuva 19: Rahoittajien luottopolitiikan kiristyminen viimeisen 12 kuukauden aikana, %

koskevia erityisehtoja, joiden vuoksi oman pääoman muutoksilla voi olla välitön vaikutus jo olemassa olevan vieraan pääoman korkoon ja takaisinmaksuvaatimuksiin.

Rahoituksen käytössä ei ole suurta muutosta yritysten eri kokoluokissa. Osuudet ovat pysyneet lähes entisellään, ja selvästi yleisintä rahoituksen käyttö on suuremmissa, vähintään kymmenen hengen pk-yrityksissä. Pienemmissäkin yrityksissä rahoituksen käyttö on hieman kasvanut viime vuosina. Näistä yrityksistä hieman vajaa neljännes on viimeisen vuoden aikana hankkinut pankki- tai muuta rahoitusta. Tämä osuus on säilynyt viime syksyn tasolla.

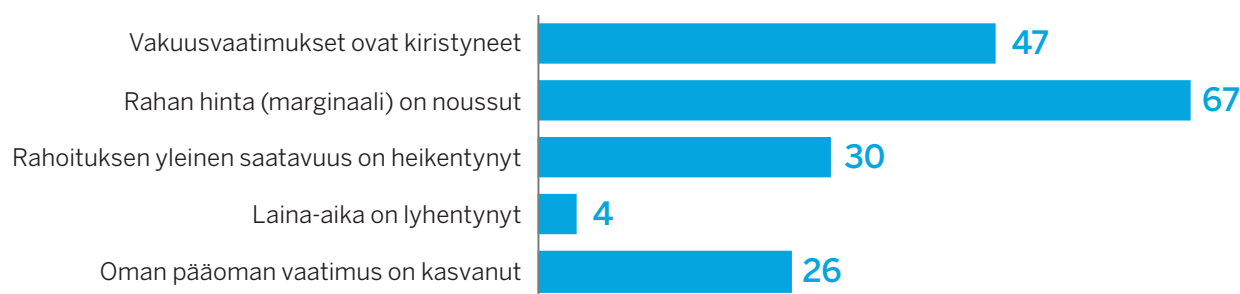
Pk-yritykset aikovat hakea rahoitusta seuraavien 12 kuukauden aikana saman verran kuin edellisen, syksyllä julkaistun barometrin aikaan. Tälläkin kierroksella 20 prosenttia vastaajista aikoo hakea rahoitusta

Toimialojen väliset erot eivät ole juuri muuttuneet. Yleisimmin rahoitusta aiotaan ottaa teollisuudessa.

Yritysten kokoluokittain tarkasteltuna aikomuksissa hakea rahoitusta ei ole merkittäviä eroja edelliseen barometriin verrattuna. Kaikissa pk-yrityksissä rahoitusaikomukset ovat säilyneet lähes syksyn tasolla. Myönteistä rahoituksenottamisaikomuksissa on se, että kasvuhakuisten yritysten kiinnostus ulkoista rahoitusta kohtaan on säilynyt kohtuullisena.

Yritysrahoituksen rakenne muuttuu hyvin hitaasti. Pankkikeskeisyys on pk-yritysten rahoituksessa yleistä, ja sen osuus on kääntynyt tässä barometrissa lievään kasvuun aiemmasta. Business Finland ja ELY-keskukset ovat säilyttäneet asemansa pankkilainojen tärkeimpinä vaihtoehtoina yhdessä Finnveran kanssa.

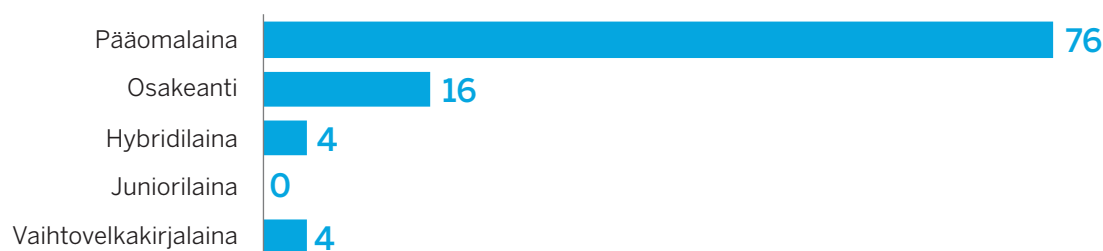
Kuva 20: Miten luottopolitiikka on kiristynyt, %

Kuva 21: Rahoituksen ehtojen ja saatavuuden vaikutus hankkeiden toteutumiseen, %

Kuva 22: Oman pääoman ehtoisen rahoituksen lähteet, %

Finnveran rooli pankkilainojen vaihtoehtona ja täydentäjänä on säilynyt lähes ennallaan: melkein viidenes rahoituksen hakua suunnittelevista kertoo kääntävänsä Finnveran puoleen. Finanssikriisin pahimpien vaiheiden aikana osuus oli noin 15 prosenttiyksikköä

suurempi. Huomionarvoista tässä barometrissa on se, että aiemmasta poiketen tällä kertaa kauppa on kiinnostunein Finnverasta rahoittajana. Aiemmin teollisuusyritykset ovat olleet kiinnostuneimpia Finnveran rahoituksesta. Myös rakentamisen kiinnostus on noussut selvästi.

Taulukko 20: Ulkoisen rahoituksen yleisyys, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
On lainaa	45	54	52	51	40
Kokoluokittain					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
On lainaa	35	58	61	64	66

Taulukko 21: Ulkoisen rahoituksen ottamisaikomukset, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Aikoo ottaa rahoitusta	20	27	24	19	18
Kokoluokittain					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Aikoo ottaa rahoitusta	13	26	28	33	41

Taulukko 22: Ulkoisen rahoituksen tärkein aiottu käyttötarkoitus toimialoittain %, */

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Tieto- ja viestintä-tekniikkalaitte/ohjelmistot	9	7	4	11	10
Muut koneet- ja laitteet/rakennusinvestoinnit	53	62	52	30	58
Kehittämishankkeisiin, ml. henkilöstön osaaminen	16	17	11	18	17
Käyttöpääomaksi kasvuun tai kansainvälistymiseen	24	32	20	33	21
Käyttöpääomaksi suhdeteista/taloudellisista syistä johtuen	17	14	27	19	14
Omistusjärjestelyt/yrityskaupat	9	10	7	13	8
Vientikauppojen rahoittaminen	3	5	2	2	2
Muu tarkoitus	6	5	7	7	5

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Pankkirahoitusta hakeneista 28 prosenttia kertoi, että rahoituksen saaminen edellytti Finnveran takausta. Määrä kasvoi lievästi viime syksystä. Osuus oli korkein voimakkaasti kasvuhakuisilla yrityksillä. Myös yli 40 prosenttia pankkirahoitusta hakeneista 10–19 hengen yrityksistä vastasi, että Finnveran takaus oli rahoituksen saamisen edellytyksenä.

Barometrin tulokset osoittavat, että vähitellen monipuolistumassa ollut yritysrahoitus koki takaiskun. Yrittäjät näyttävät joutuvan turvautumaan aiempaa useammin pankin rahoituspalveluihin. Tämä on valitettavaa, sillä perinteisen pankkirahoituksen saatavuus yrityksille uhkaa hankaloitua jatkossa. Siksi on tärkeää saada uudenlaisia rahoitusmuotoja pk-yrityksille.

Haastavaa tilanteessa on se, että uusista rahoituslähteistä suosiotaan lisäsivät ainoastaan pikaluottoyritykset. Tällä kierroksella niitä on käyttänyt neljä prosenttia pk-yrityksistä. Vaikka muutos ei ole suuri, kertoo se karua kieltä pk-yritysten rahoituslähteiden monipuolistumisesta. Vaikka on selvää, että pikaluottoyritysten tarjoamalle rahoitukselle on tarvetta tietyissä yritysryhmissä, niiden tarjoaman rahoituksen ehdot ovat hyvin vaihtelevat, ja osalla korot ovat erittäin korkeat. Pikaluottoyritysten yritysainoissa korkotasoa ei ole samalla tavalla rajoitettu kuin kuluttajille annettavassa rahoituksessa.

Taulukko 23: Ulkoisen rahoituksen aiotut lähteet, % */

	Pankki	Rahoitusyhtiö	Finnvera	ELY-keskus	Business Finland	Yksityinen henkilösijoittaja	Pääomasijoitusyhtiö	Vakuutusyhtiö	Tesi	Joukkorahoitus	Velkakirjat	Listautuminen	Pikaluottoyritys
Kaikki yritykset	65	34	17	18	16	11	7	3	0	1	1	0	3
Toimialoittain													
Teollisuus	66	37	20	24	26	10	6	3	1	2	0	1	1
Rakentaminen	69	38	20	15	10	8	7	3	0	2	0	0	1
Kauppa	75	21	23	14	13	8	5	3	0	2	0	0	2
Palvelut	60	37	13	19	17	10	8	3	1	1	1	0	4
Kasvuhakuisuuden mukaan													
Voimakkaasti kasvuhakuiset	56	25	26	31	39	21	16	2	1	2	3	1	2
Kasvuhakuiset	71	31	20	21	16	8	7	3	1	1	0	0	3
Asemansa säilyttäjät	64	39	12	12	8	3	3	3	0	1	0	0	2
Ei kasvutavoitetta	61	52	4	1	1	2	2	1	0	1	0	0	5
Perustamisvuoden mukaan													
ennen 1990	71	40	13	15	9	6	2	2	0	0	0	0	1
1990–1999	67	35	11	17	12	7	4	5	0	0	1	0	4
2000–2009	67	37	14	18	18	9	6	2	1	1	2	0	3
2010 jälkeen	60	30	23	19	20	16	11	3	1	3	0	0	3

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5.2 MAKSUVAIKEUDET

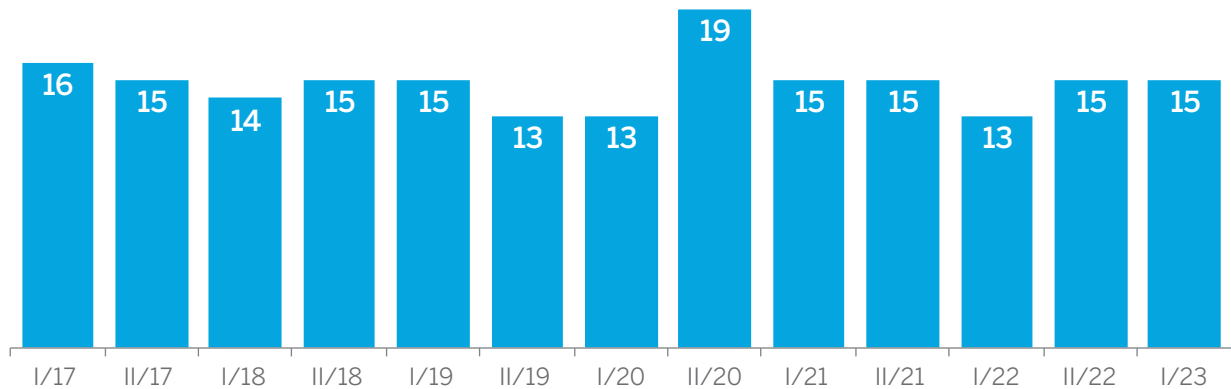
Vaikka kulunut vuosi on ollut monelle pk-yritykselle ennakoitua haastavampi, maksuvaikeuksissa olevien yritysten määrä ei kasvanut loppuvuoden aikana. Tällä kertaa 15 prosenttia yrityksistä raportoi vaikeuksista hoitaa maksujaan viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana. Osuus on noussut kevään 2022 Pk-yritysbarometrista kahdella prosenttiyksiköllä ja on samalla tasolla kuin syksyllä 2022. Maksuvaikeuksia kokeneiden yritysten osuus on kohtuullisen suuri, mutta ottaen huomioon pandemian, Venäjän hyökkäyksen ja energian hinnan nousun vaikutukset, maksuvaikeuksien määrää voidaan pitää kohtuullisena.

Eniten maksuvaikeuksia on kaupassa, jossa yrityksistä lähes joka viides raportoi vaikeuksista hoitaa

maksujaan viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana. Maksuvaikeuksien kehityksessä ei toimialojen välillä kuitenkaan ole suuria eroja, vaan kaikilla päätoimialoilla maksuvaikeudet ovat säilyneet lähes samalla tasolla kuin edellisessä barometrissa.

Työllisyyden ja talouskasvun näkökulmasta on positiivista havaita, että voimakkaasti kasvuhakuisilla yrityksillä maksuvaikeudet eivät ole enää yleisempiä kuin muilla pk-yrityksillä. Yritysten elinkaar-näkökulmasta on niin ikään positiivista havaita, että nuorempien yritysten tilanne on hieman parantunut syksystä ja ne kamppailevat maksuongelmien kanssa aikaisempaa harvemmin, eivätkä oleellisesti useammin kuin muut pk-yritykset.

Kuva 23: Pk-yritysten omat maksuvaikeudet viimeisen 3 kuukauden aikana, %

Taulukko 24: Pk-yritysten omat maksuvaikeudet, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Yrityksellä maksuvaikeuksia	15	16	18	19	13
Kasvuhakuisuuden mukaan					
	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintaansa lopettavat
Yrityksellä maksuvaikeuksia	16	14	16	10	31
Kokoluokittain					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Yrityksellä maksuvaikeuksia	14	16	14	18	14
Perustamisvuoden mukaan					
	ennen 1990	1990–1999	2000–2009	2010 jälkeen	
Yrityksellä maksuvaikeuksia	11	14	18	15	

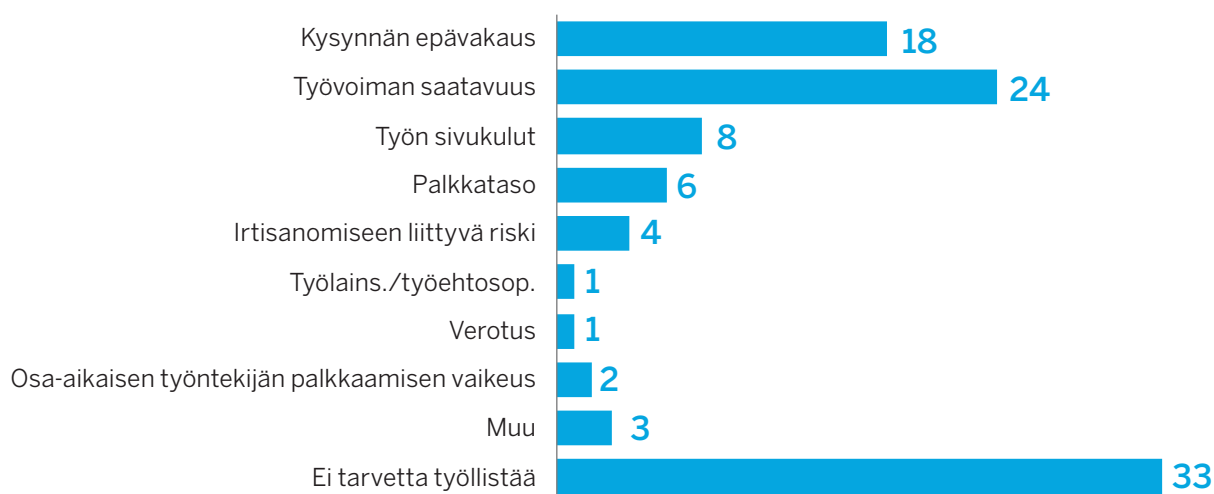
5.3 TYÖLLISTÄMINEN JA OSAAVAN TYÖVOIMAN TURVAAMINEN

Yritysten tarve työllistää on pysynyt lähes ennallaan, ja samaan aikaan vaikeudet löytää työvoimaa ovat lievästi helpottaneet. Kysynnän epävakaus on hieman useammalle pk-yritykselle lisätyövoiman palkkaamisen este kuin vuosi sitten.

Työvoiman saatavuus on noussut yhdeksi

keskeisimmistä syistä siihen, miksi yritykset eivät palkkaa lisätyövoimaa. Reilusti yli puolet yrityksistä kokee osaavan ja yrityksen tarpeita vastaavan työvoiman saatavuuden rajoittavan kasvua ainakin jossain määrin. Joka kuudes yritys kokee tämän tekijän kasvun merkittävänä esteenä. Rakentamisessa

Kuva 24: Työllistämisen pahin este, % pk-yrityksistä

Taulukko 25: Pk-yrityksen työllistämisen pahin este, %

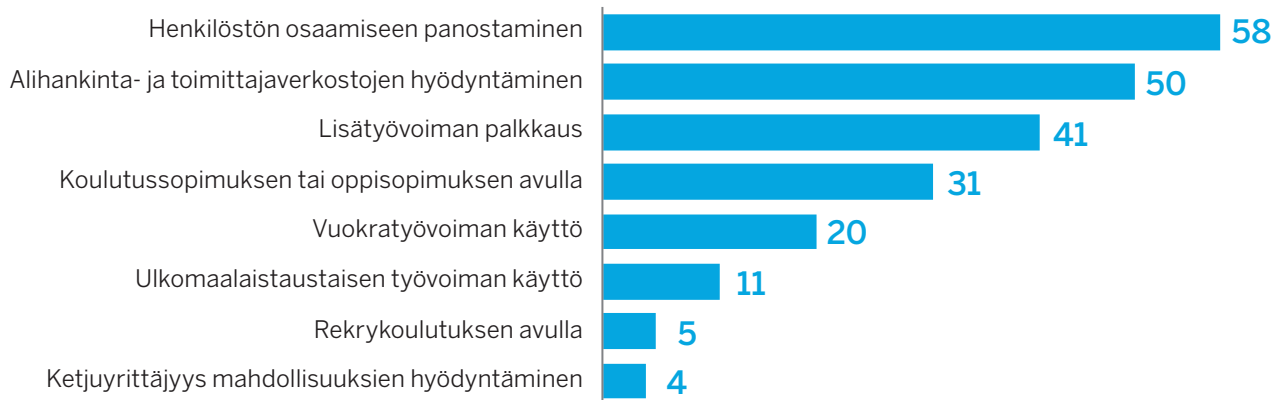
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Ei tarvetta työllistää	33	21	24	32	37
Pahin este niissä yrityksissä, joissa tarvetta työllistää					
Kysynnän riittämättömyys tai epävakaus	18	25	22	19	15
Palkkataso	6	5	3	9	6
Työn sivukulut	8	7	8	8	8
Irtisanomiseen liittyvä riski	4	7	4	5	3
Muu lainsäädäntö tai työehtosopimus	1	1	2	1	1
Työvoiman saatavuus	24	28	31	21	23
Verotus	1	0	1	2	1
Osa-aikaisen työntekijän palkkaamisen vaikeus	2	2	2	2	2
Muu	2	2	1	1	2

ja teollisuudessa työvoiman saatavuus koetaan toimialoittain katsottuna haasteellisimmaksi. Mitä kasvuhakuisempi yritys on, sitä enemmän työvoiman saatavuus koetaan esteeksi.

Henkilöstön osaamisen panostaminen sekä alihankinta- ja toimittajaverkostojen hyödyntäminen ovat keskeisiä tapoja turvata osaavan työvoiman saatavuus. Henkilöstön osaamisen kehittämiseen panostetaan suhteellisesti eniten palveluissa ja kaupassa.

Alihankintaverkostojen rakentaminen sen sijaan on yleisintä rakentamisessa. Kaupan alalla työvoimaa pyritään lievittämään hieman muita aloja harvemmin hyödyntämällä ulkomaalaistaustaista työvoimaa. Yli 40 prosenttia yrityksistä näkee lisätyövoiman palkkaamisen keskeisenä keinona varmistaa osaavan työvoiman saannin. Myös koulutussopimusten ja oppisopimusten hyödyntäminen nähdään tärkeinä keinoina.

Kuva 25: Keinot varmistaa osaavan työvoiman saanti, %

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 26: Osaavan työvoiman saatavuuden vaikutus, %

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
On kasvun merkittävä este	16	17	21	13	16
Rajoittaa jossain määrin kasvua	42	47	49	46	38
Yritys saa riittävästi osaavaa työvoimaa	42	36	29	42	46

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5.4 SUHDANNETILANTEeseen SOPEUTUMINEN

Vaikea ja nopeasti muuttuva toimintaympäristö heijastuu yritysten sopeuttamistarpeeseen. Nyt hieman yli viidennes yrityksistä suunnittelee sopeuttamistoimia. Tarve on noussut vuoden takaisesta noin neljä prosenttiyksikköä. Sopeuttamistarve on kasvanut eniten vähintään 50 henkilöä työllistävillä yrityksillä. Toimialoitain tarkasteltuna sopeuttamistarve on suurin rakentamisessa ja pienin palveluissa, muuten erot toimialojen välillä eivät ole erityisen suuria.

Lomautukset ja erilaiset työaikajärjestelyt ovat suunnitelluista sopeuttamistoimista yleisimpiä. Lomautuksia suunnitellaan teollisuudessa ja rakentamisessa selvästi kauppaa ja palveluita enemmän. Työaikajärjestelyjä sen sijaan suunnitellaan rakentamisessa muita toimialoja harvemmin.

Suunnitelmat pandemian seurauksena yleisyyneistä tilapäisistä palkan alennuksista ovat

vähentyneet vuoden takaisesta. Niitä aiotaan käyttää toimenä enää 11 prosentissa sopeuttamistarvetta kokevista yrityksistä, kun vuosi sitten osuus oli 15 prosenttia. Tilapäiset palkanalennukset ovat selvästi muita kokoluokkia yleisempiä pienissä, alle viiden hengen yrityksissä.

Irtisanomisia suunnitellaan 19 prosentissa niistä yrityksistä, joilla on tarve sopeuttaa toimintaa. Osuus on noussut yhdeksän prosenttiyksiköllä vuoden takaisesta. Kokoluokittain tarkastellessa pienimmissä, alle viiden henkilön yrityksissä, suunnitellaan selvästi vähiten irtisanomisia. Ylivoimaisesti suurin osuus on 20–49 henkilön yrityksissä, joissa 43 prosenttia sopeuttamistarvetta kokevista yrityksistä harkitsee sopeuttamistoimena irtisanomisia. Esimerkiksi vähintään 50 henkilön pk-yrityksissä osuus on 18 prosenttia.

Kuva 26: Pk-yritysten suunnittelemat sopeuttamistoimet, % pk-yrityksistä, jotka suunnittelevat tekevänsä toimia */

*/ Vastajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 27: Pk-yritysten suunnittelemat sopeuttamistoimet toimialoittain, % */

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Suunnittelemassa sopeuttamistoimia	21	25	28	25	17
Sopeuttamistoimet yrityksissä, jotka ovat suunnittelemassa					
Lomautukset	51	68	75	47	39
Irtisanomiset	19	19	28	15	16
Työaikajärjestelyt	44	49	33	56	42
Tilapäiset palkan alennukset	11	12	8	10	14
Muiden työvoimakustannusten karsiminen	16	13	18	16	16
Alihankinnan vähentäminen tai siirtäminen	4	5	3	3	4
Liiketoiminnan karsiminen ja keskittyminen ydinalueelle	31	21	27	31	35
Muut	32	14	26	35	35

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 28: Pk-yritysten suunnittelemat sopeuttamistoimet kokoluokittain, % */

	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Suunnittelemassa sopeuttamistoimia	18	23	27	26	37
Sopeuttamistoimet yrityksissä, jotka ovat suunnittelemassa					
Lomautukset	28	70	80	70	79
Irtisanomiset	10	22	28	43	18
Työaikajärjestelyt	35	52	55	55	46
Tilapäiset palkan alennukset	17	7	8	5	3
Muiden työvoimakustannusten karsiminen	15	17	18	14	17
Alihankinnan vähentäminen tai siirtäminen	4	1	2	5	9
Liiketoiminnan karsiminen ja keskittyminen ydinalueelle	38	31	15	21	24
Muut	34	19	22	30	12

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5.5 SÄHKÖN HINNAN NOUSUN VAIKUTUKSET

Pk-yritysten sähkö sopimukset jakautuvat tasaisesti toistaiseksi voimassa oleviin ja määräaikaikiin kiinteähintaisiin sopimuksiin. Vain 13 prosentilla vastaajista on tuntikohtaisesti vaihtuvahintainen pörssisidonnainen sopimus. Pörssisidonnaiset sähkö sopimukset ovat odotetusti yleisimpiä teollisuudessa ja harvinaisimpia palveluissa, mutta toimialojen väliset erot eivät ole suuria. Pörssisähkö sopimukset ovat myös sitä yleisempiä, mitä suurempi pk-yritys on kyseessä.

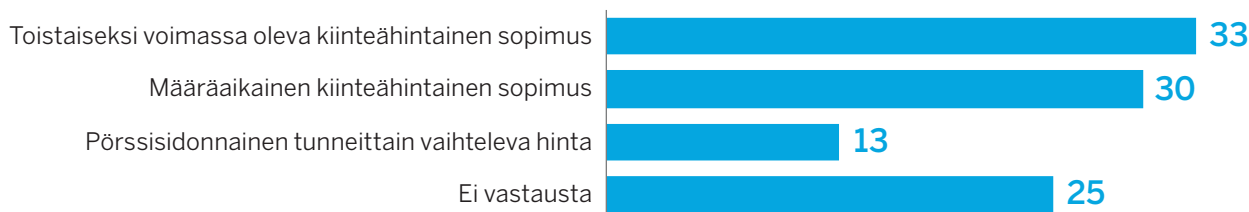
Noin 40 prosentilla kaikista pk-yrityksistä on käytössä aktiivisia sähkön säästämistoimenpiteitä liittyen sähkön hinnan nousuun. Sähkön säästäminen on yleisintä kaupan alalla ja teollisuudessa. Selvästi eniten käytetyt sähkön säästämistoimenpiteet ovat huonelämpötilojen säätäminen ja valaistuksen vähentäminen. Kolmannes pk-yrityksistä on myös säästänyt

ilmanvaihtoaan. Lähes joka neljäs pk-yritys on ottanut käyttöön uuden energialähteen. Uusia energialähteitä voivat olla esimerkiksi maalämpö, aurinkopaneelit tai ilmalämpöpumppu. Energiatohokkuuteen on investoinut noin joka viides yritys.

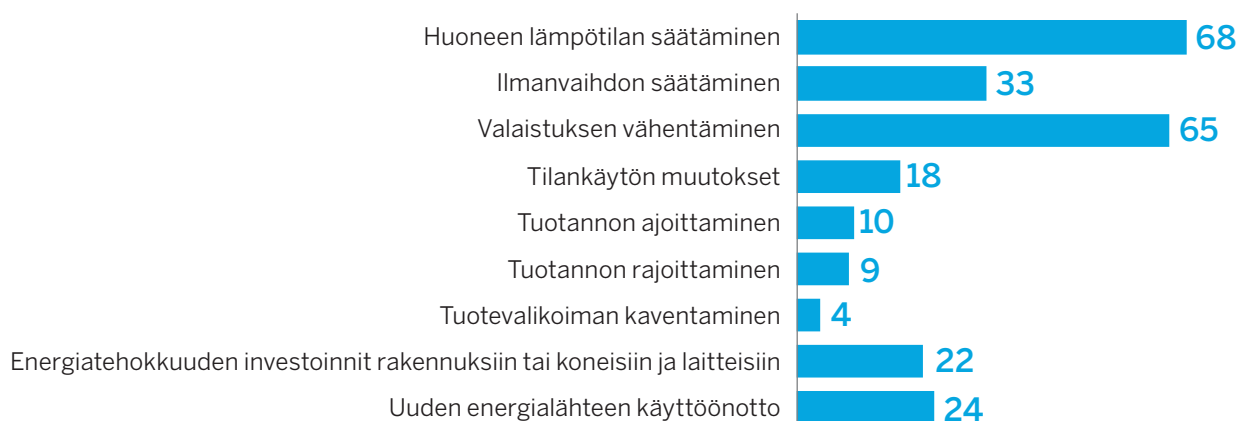
Nämä säästötoimenpiteet ovat olleet monille yrityksille riittäviä, sillä vain noin kymmenen prosenttia yrityksistä on joutunut turvautumaan tuotannon rajoittamiseen ja ajoittamiseen. Suurin osa tuotantoon vaikuttaneista säästötoimenpiteistä on tehty teollisuudessa. Tuotevalikoimaa on kaventanut vain neljä prosenttia yrityksistä toimialasta riippumatta.

Sähkön hinnan nousu on vaikuttanut kielteisesti liiketoimintaan tai tuotantoon noin joka kolmannessa pk-yrityksessä. Kaksi kolmesta ilmoittaa, että hinnan nousulla ei ole ollut vaikutusta. Vaikutus on ollut kokonaisuudessaan myönteinen vain yhdellä prosentilla

Kuva 27: Yrityksen sähkö sopimuksen tyyppi, %

Kuva 28: Yritysten toteuttamat sähkön säästämistoimenpiteet liittyen sähkön hinnan nousuun, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

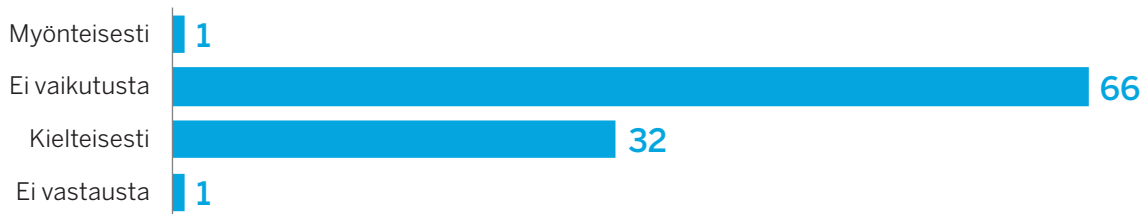
pk-yrityksistä. Kielteiset vaikutukset ovat olleet sitä yleisempiä, mitä suurempi yritys on kyseessä.

Vain 40 prosenttia yrityksistä on pystynyt siirtämään vähintään osan sähkön hinnan noususta lopputuotteiden hintoihin. Teollisuudessa lopputuotteiden hintoja on nostanut yli puolet yrityksistä, mutta rakentamisessa ja palveluissa vain noin joka kolmas. Lopuilla yrityksistä kielteiset vaikutukset ovat kohdistuneet esimerkiksi kannattavuuteen (75 %) ja markkinoiden kysyntätilanteeseen (38 %). Kannattavuus

on heikentynyt erityisesti teollisuudessa.

Alle kymmenen prosenttia yrityksistä on joutunut sopeuttamaan henkilöstöä sähkön hintojen vuoksi, mutta investoinneissa hintojen nousu näkyy voimakkaammin: joka viides pk-yritys on vähentänyt investointejaan tai investointiaikeitaan. Kokoluokkien väliset erot sähkön hinnan nousun vaikutuksissa ovat yllättävän pieniä. Tulosten perusteella vaikutukset eivät myöskään kovin vahvasti yhteydessä yrityksen kokoon.

Kuva 29: Sähkön hinnan nousun vaikutus liiketoimintaan ja/tai tuotantoon, %

Taulukko 29: Yritysten sähkön säästötoimenpiteet toimialoittain, %

	Kaikki	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
On aktiivisia sähkön säästötoimenpiteitä	39	48	35	49	36
Säästötoimenpiteet yrityksissä, joissa sähköä on säästetty					
Huoneen lämpötilan säätäminen	68	61	71	63	70
Ilmanvaihdon säätäminen	33	37	33	36	31
Valaistuksen vähentäminen	65	50	55	70	68
Tilankäytön muutokset	18	16	20	15	19
Tuotannon ajoittaminen	10	20	11	7	9
Tuotannon rajoittaminen	9	18	12	6	8
Tuotevalikoiman kaventaminen	4	4	4	6	3
Energiatehokkuuden investoinnit	22	34	20	24	19
Uuden energialähteen käyttöönotto	24	31	30	21	22
Muut	5	2	5	7	5

Taulukko 30: Sähkön hinnan nousun vaikutus liiketoimintaan ja/tai tuotantoon, %

	Kaikki	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Myönteinen	1	1	3	1	1
Ei vaikutusta	66	53	67	57	71
Kielteinen	32	45	29	42	28
Ei vastausta	1	1	1	1	1

Taulukko 31: Sähkön hinnan nousun vaikutusten kohdistuminen, %

	Kaikki	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Henkilöstön sopeuttaminen	9	9	11	10	8
Kysyntä markkinoilla heikentynyt	38	34	42	45	35
Markkinaosuus kutistunut	7	7	6	7	7
Lopputuotteiden hintoja nostettu	40	55	34	50	33
Kannattavuus heikentynyt	75	83	75	74	73
Rahoitusasema heikentynyt	9	11	11	8	8
Tuotantoketjuissa esiintyy toimimattomuutta	7	11	7	11	6
Kehittämistoimintaa on supistettu	7	9	4	6	7
Investoinnit tai investointiaikeet vähentyneet	21	26	20	22	21
Muut	3	3	3	2	4

5.6 OMISTAJANVAIHDOKSET

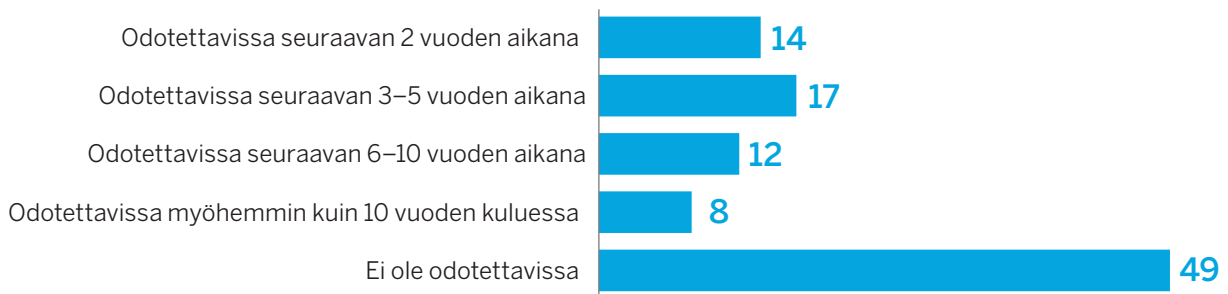
Liiketoiminnan siirtäminen yrityskaupalla, sukupolvenvaihdoksella tai muulla omistajanvaihdoksella luo yritystoiminnalle mahdollisuuden jatkaa.

Lähtöleveysuudessa omistajavaihdosta harkitsevien pk-yritysten määrä on kasvanut. Kahden seuraavan vuoden aikana omistajanvaihdos on suunnitelmien mukaan edessä 15 prosentilla yrityksistä. Kasvu vuoden takaisesta on kolme prosenttiyksikköä. Yleistettynä koko yrityskantaan tämä tarkoittaa karkeasti arvioiden sitä, että noin 40 000 pientä ja keskisuurta yritystä suunnittelee omistajanvaihdosta seuraavan kahden vuoden aikana. Yhteensä 45 prosenttia yrityksistä suunnittelee toteuttavansa omistajanvaihdoksen seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Suhteellisesti eniten omistajanvaihdoksia harkitaan tällä hetkellä teollisuudessa, jossa omistajanvaihdos on odotettavissa kahden seuraavan vuoden aikana 22 prosentilla yrityksistä. Palveluissa suunnitellaan suhteellisesti vähiten yrityksen omistajuuden siirtoa. Sektorin yrityksistä 13 prosentilla on aikeita omistajanvaihdokseen muutaman vuoden sisällä.

Kasvuhaluuden mukaan tarkasteltuna voimakkaasti kasvuhaluissa yrityksissä omistajanvaihdoksia suunnitellaan eniten 10 vuoden perspektiivillä. Yrityksistä joka kuudes suunnittelee sitä. Lyhyellä aikavälillä tilanne päinvastainen. Voimakkaasti kasvuhakuisissa yrityksissä suunnitellaan vähiten omistajanvaihdoksia. Ainoastaan yhdeksällä prosentilla

Kuva 30: Pk-yritysten suunnittelemat omistajanvaihdokset, %

voimakkaasti kasvuhalukkaista yrityksillä on aikeita omistajanvaihdokseen seuraavan kahden vuoden aikana.

Omistajanvaihdos mahdollistaa yrityksen saavutuksien säilyttämisen ja yrityksen kehittämisen eteenpäin. Pk-yrityksistä noin puolet seuraa aktiivisesti yrityksen arvon kehittymistä. Yleisintä tämä on voimakkaasti kasvuhakuisissa yrityksissä, joista 74 prosenttia haluaa pysyä ajan tasalla yrityksen arvosta.

Onnistuneen omistajanvaihdoksen takana on hyvä valmistelu. Ulkopuolinen neuvonta on yleistä omistajanvaihdoksen toteuttamisessa. Oman alueen julkiset

maksuttomat omistajanvaihdospalvelut ovat yleisin vaihtoehto antamaan apua tilanteessa. Joka kolmas kääntyy tilitoimistojen puoleen avun tarpeessa. Myös konsultit ovat hyvin käytettyjä omistajan vaihtuessa. Niitä suosivat etenkin suuremmat yritykset.

Yrityksen laajentamista tai perustamista harkitsevalle yrityksen tai liiketoiminnan ostaminen on varteenotettava vaihtoehto. Pk-yrityksistä kymmenen prosenttia on kiinnostunut ostamaan yrityksen tai liiketoiminnan seuraavan kahden vuoden aikana. Ostohalukkaista yrityksistä ulkopuolista rahoitusta tarvitsee 75 prosenttia.

Kuva 31: Omistajanvaihdoksia suunnittelevien pk-yritysten avun lähteet, %

6. Yhteenvedo alueellisista tuloksista

Voimistunut inflaatio, Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja energian hinnan vaihtelut vaikuttavat selvästi yritysten toimintaympäristöön, ja suhdanneodotukset heikentyivät Pohjois-Karjalaa lukuun ottamatta kaikilla alueilla syksyn barometrissa. Eniten näkymät heikentyivät puolessa vuodessa Etelä-Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Saldoluku laski kaikilla alueilla negatiiviseksi. Alueista Rannikko-Pohjanmaalla odotukset olivat vähiten negatiiviset, mutta sielläkin arvoluku oli selvästi nollan alapuolella saaden arvons miinus yhdeksän. Koko maan keskiarvoa hieman paremmat näkymät ovat Espoossa, Helsingissä, Vantaalla, Uudellamaalla sekä Hämeessä, Lapissa, Rannikko-Pohjanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla.

Vaikka epävarmuus on kasvanut ja yritysten on aiempaa vaikeampi arvioida tulevaisuutta, odotukset henkilöstön määrän muutoksesta ovat koko maan osalta edelleen lievästi positiiviset, saldoluvin ollessa yksi. Parhaat näkymät henkilöstön kehityksestä ovat Espoossa, Keski-Pohjanmaalla ja Kymenlaaksossa sekä Pohjois-Pohjanmaalla ja Vantaalla. Eniten näkymät heikkenivät puolessa vuodessa Rannikko-Pohjanmaalla, jossa saldoluku laski 16 yksiköllä. Päinvastainen kehitys nähtiin Hämeessä, jossa näkymät paranivat siten, että saldoluku nousi neljä yksikköä. Selvästi alle koko maan odotusten henkilöstön määrän osalta jäätiin Etelä-Karjalassa ja Etelä-Pohjanmaalla, joissa henkilöstön määrän odotetaan selvästi alenevan.

Odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat laskeutuneet samaan aikaan, kun yleiset suhdanneodotukset

ovat heikentyneet. Muutos on ollut kuitenkin hieman maltillisempi. Liikevaihdon merkittävää laskua odotetaan onneksi vain Etelä-Pohjanmaalla, Etelä-Savossa, Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa. Liikevaihto-odotusten kohtuullista tasoa selittää ainakin osittain odotukset hintojen voimakkaasta noususta. Positiivisimmat odotukset ovat Vantaalla ja Helsingissä.

Haastavasta tilanteesta kertoo myös kannattavuusodotusten kehitys. Odotukset kannattavuudesta ovat heikentyneet selvästi. Vaikka liikevaihto on kasvussa, yrityksillä on vaikeuksia hinnoitella kasvavia kustannuksia lopputuotehintoihin. Alhaisimmat kannattavuusodotukset ovat Etelä-Pohjanmaalla ja Kainuussa. Suurin pudotus kannattavuusodotuksissa nähdään Varsinais-Suomessa, jossa saldoluku laski 17 yksikköä.

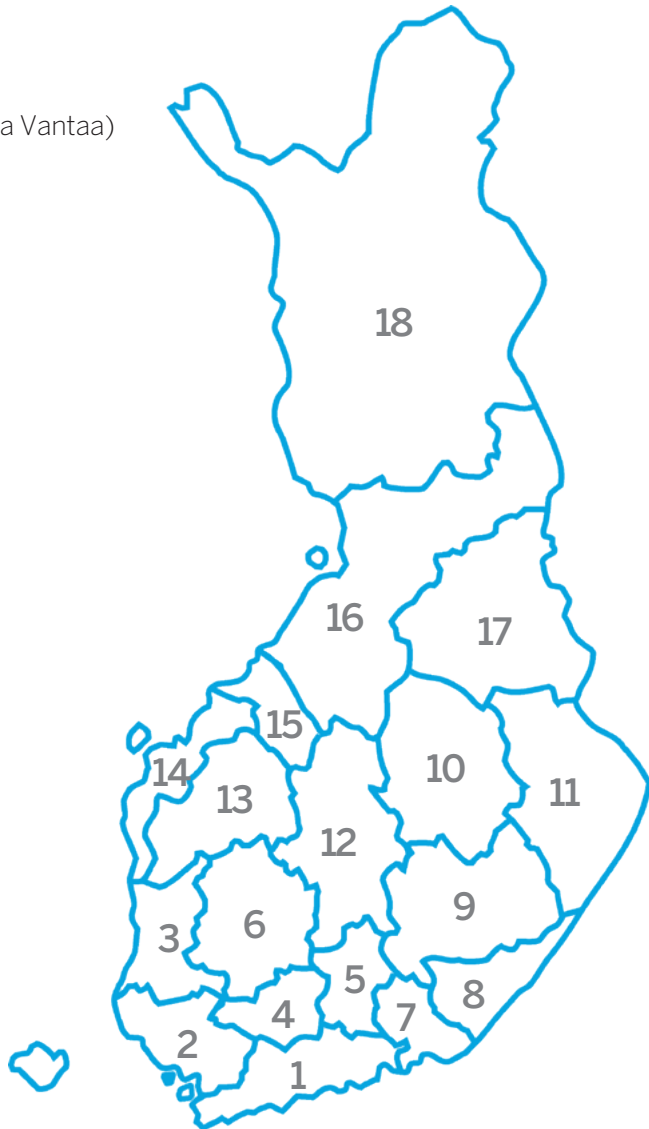
Investointien saldoluku koko maassa on viime syksyn tapaan voimakkaasti miinuksella. Synkästä kehityksestä huolimatta saldoluku kuitenkin koheni vuoden 2022 syksyyn verrattuna Hämeessä ja Kymenlaaksossa. Heikoimmat näkymät ovat Etelä-Pohjanmaalla ja Satakunnassa. Odotukset ovat vähiten negatiiviset Helsingissä, Rannikko-Pohjanmaalla ja Vantaalla. Saldoluvut jäivät kuitenkin kaikilla näillä alueilla selvästi negatiiviseksi. Useamman vuoden jatkunut investointien negatiivinen vire – ensin korona-kriisin ja nyt sodan sekä inflaation aiheuttama selvä pudotus investointiaikeissa – on huolestuttavaa pitkän aikavälin kasvun kannalta.

Taulukko 32: Suhdannenäkymät osatekijöittäin seuraavan 12 kuukauden aikana

	Yleiset suhdannenäkymät	Liikevaihto	Henkilökunnan määrä	Investointien arvo	Odotukset viennin arvosta	Odotukset tuonnin arvosta	Tuotantokustannukset	Kannattavuus	Vaka-varaisuus	Innovaatiot, tuotanto ja tuotteiden kehitys
Etelä-Karjala	-19	-2	-10	-25	-28	-26	47	-21	-7	-4
Etelä-Pohjanmaa	-38	-24	-8	-33	-31	-27	54	-40	-18	-14
Etelä-Savo	-27	-16	-5	-26	-30	-30	57	-20	-7	-3
Espoo	-12	7	10	-18	-14	-10	49	-7	5	1
Helsinki	-11	13	4	-12	-4	-10	54	-7	4	7
Kainuu	-27	-20	4	-29	-38	-41	60	-35	-16	-16
Häme	-14	9	-2	-18	-20	-23	51	-18	0	0
Keski-Pohjanmaa	-18	-6	5	-16	-8	-20	50	-16	-5	2
Keski-Suomi	-18	3	-4	-28	-17	-19	52	-15	0	-1
Kymenlaakso	-18	4	5	-16	-18	-20	61	-20	-3	-10
Lappi	-17	-7	0	-27	-24	-27	58	-30	-8	-1
Pirkanmaa	-18	3	2	-20	-16	-20	55	-24	-9	-1
Rannikko-Pohjanmaa	-9	5	-5	-14	-13	-10	68	-30	-10	9
Pohjois-Pohjanmaa	-11	6	5	-22	-20	-24	54	-14	-1	-6
Pohjois-Karjala	-25	-10	-5	-28	-16	-24	57	-24	-2	-2
Pohjois-Savo	-24	-1	0	-27	-25	-25	54	-24	-9	-4
Päijät-Häme	-21	-3	-2	-22	-24	-19	53	-14	0	-7
Satakunta	-26	-6	-5	-33	-26	-29	55	-29	-10	-11
Uusimaa	-16	-1	0	-21	-19	-16	59	-20	-6	-2
Vantaa	-14	16	13	-10	-16	-10	53	-15	-2	1
Varsinais-Suomi	-24	-4	4	-22	-22	-21	54	-26	-6	-1
Koko maa	-18	1	1	-21	-18	-19	55	-20	-4	-2

Pk-yritysbarometrin aluejako

1. **Uusimaa, erilliset raportit:**
 - Helsinki
 - Espoo
 - Vantaa
 - **Uusimaa** (pl. Helsinki, Espoo ja Vantaa)
2. **Varsinais-Suomi**
3. **Satakunta**
4. **Kanta-Häme**
5. **Päijät-Häme**
6. **Pirkanmaa**
7. **Kymenlaakso**
8. **Etelä-Karjala**
9. **Etelä-Savo**
10. **Pohjois-Savo**
11. **Pohjois-Karjala**
12. **Keski-Suomi**
13. **Etelä-Pohjanmaa**
14. **Pohjanmaa**
15. **Keski-Pohjanmaa**
16. **Pohjois-Pohjanmaa**
17. **Kainuu**
18. **Lappi**

SUOMEN YRITTÄJÄT

Kyllikinportti 2, 00240 Helsinki
 PL 999, 00101 Helsinki
 toimisto@yrittajat.fi, puhelin 09 229 221
 yrittajat.fi

ESPOON SEUDUN YRITTÄJÄT

Otakaari 5 A/A Grid, PL 13100, 00076 AALTO
 www.yrittajat.fi/espoo
 toimisto.espoo@yrittajat.fi
 puhelin 010 422 1400

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT

Valtakatu 51, 53100 Lappeenranta
 www.yrittajat.fi/etelakarjala
 ekytoimisto@yrittajat.fi, puh. 050 325 7518

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
 www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa
 epy@yrittajat.fi, puh. 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT

Maaherrankatu 14, 50100 Mikkeli
 www.yrittajat.fi/etelasavo
 esy@yrittajat.fi, puh. 0500 651 312

HELSINGIN YRITTÄJÄT

Kyllikinportti 2, 00240 Helsinki
 www.yrittajat.fi/helsinki
 toimisto.helsinki@yrittajat.fi, puh. 050 575 2353

HÄMEEN YRITTÄJÄT

Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
 www.yrittajat.fi/hame
 hame@yrittajat.fi, puh. 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 26, 87100 Kajaani
 www.yrittajat.fi/kainuu
 kainuu@yrittajat.fi, puh. 044 7287 101

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
 www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa
 kpy@yrittajat.fi, puh. 06 831 5292

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 28 B, 40100 Jyväskylä
 www.yrittajat.fi/keskisuomi
 ksy@yrittajat.fi, puh. 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT

Paraatikenttä 4, 45100 Kouvola
 www.yrittajat.fi/kymi
 toimisto.kymi@yrittajat.fi, puh. 044 012 4190

LAPIN YRITTÄJÄT

Aittatie 3, 96100 Rovaniemi
 www.yrittajat.fi/lappi
 toimisto.lappi@yrittajat.fi, puh. 0400 898 200

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT

Kehräsaari B, 2. krs, 33200 Tampere
 www.yrittajat.fi/pirkanmaa
 toimisto@pirkanmaanyrittajat.fi,
 puh. 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT

Länsikatu 15, 80110 Joensuu
 www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala
 merja.blomberg@yrittajat.fi, puh. 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Isokatu 4, 90100 Oulu
 www.yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
 ppy@yrittajat.fi, puh. 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT

Vesijärvenkatu 15, 15140 Lahti
 www.yrittajat.fi/paijathame
 toimisto@phyrittajat.fi, puh. 050 566 0343

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Raastuvankatu 12-14 D, 65100 Vaasa
 www.yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa, toimisto.
 rannikko-pohjanmaa@yrittajat.fi,
 puh. 050 463 2370

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT

Isolinnankatu 24, 28100 Pori
 www.yrittajat.fi/satakunta
 satakunta@yrittajat.fi, puh. 050 312 9301

SAVON YRITTÄJÄT

Microkatu 1 rakennus N, PL 1199, 70201 Kuopio
 www.yrittajat.fi/savo
 savo@yrittajat.fi, puh. 044 368 0505

UUDENMAAN YRITTÄJÄT

Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
 www.yrittajat.fi/uusimaa
 uusimaa@yrittajat.fi, puh. 010 231 3050

VANTAAN SEUDUN YRITTÄJÄT

Elannontie 3, 01510 Vantaa
 www.yrittajat.fi/vantaa
 toimisto.vantaa@yrittajat.fi,
 puh. 010 322 1722

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT

Brahenkatu 20, 20100 Turku
 www.yrittajat.fi/varsinaissuomi
 vsy@yrittajat.fi, puh. 02 275 7100

FINNVERA OYJ

Vaihde: 029 460 11
Puhelinpalvelu: 029 460 2580
Sähköposti: etunimi.sukunimi@finnvera.fi
www.finnvera.fi

PÄÄKONTTORIT

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

TOIMIPISTEET

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Länsikatu 15, rak. 3 B, 80110 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Piippukatu 11, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Askonkatu 2, 7. krs, 15140 Lahti

LAPPEENRANTA

Brahenkatu 4, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Jääkärintie 10 A, 2. krs, 50100 Mikkeli

OULU

Sepänkatu 20, 90100 Oulu

PORI

Itäpuisto 7 A, 5. krs, 28100 Pori

ROVANIEMI

Rovakatu 28, 96200 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Frami D, Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki

TAMPERE

Kalevantie 2, 33100 Tampere

TURKU

Humalistonkatu 1, 20100 Turku

VAASA

Virastotalo, Wolffintie 35, 65200 Vaasa

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
PL 32, 00023 Valtioneuvosto
puhelin 0295 16001, www.tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Seinäjoen päätoimipaikka
Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
Vaasan toimipaikka
Wolffintie 35, 6. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

puhelin 0295 025 000
Lahden päätoimipaikka
Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

puhelin 0295 029 000
Kouvolan toimipaikka
Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Cygnäuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

puhelin 0295 037 000
Rovaniemen toimipaikka
Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Valtakatu 28, 94100 Kemi
ely-keskus.fi/lappi

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Yliopistonkatu 38 (Attila), 33101 Tampere
puhelin 0295 036 000
www.ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

puhelin 0295 028 500
Vaasan toimipaikka
Wolffintie 35 B, 5. krs, 65200 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Torikatu 36 A, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraaninkatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

puhelin 0295 026 500
Kuopion toimipaikka
Kallanranta 11, 70100 Kuopio
Joensuun toimipaikka
Torikatu 36 A, 80100 Joensuu
Mikkelin toimipaikka
Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
www.ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Turun toimipaikka
Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
Porin toimipiste
Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 500
www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi

Suomen Yrittäjät
Kyllikinportti 2,
00240 Helsinki
PL 999, 00101 HELSINKI

puhelin 09 229 221

yrittajat.fi

Finnvera Oyj
Porkkalankatu 1,
PL 1010, 00101 Helsinki
Kallanranta 11,
PL 1127, 70111 Kuopio

Valtakunnallinen vaihde:
020 460 11
finnvera.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriö
Aleksanterinkatu 4,
00170 Helsinki
PL 32, 00023 Valtioneuvosto

puhelin 010 606 000

tem.fi